

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

»ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК« излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду »Краљев трг« до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, пугови се по овој цени могу претплатити само преко својих командири полицијских односно пограничних одреда. Надештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви »Полицијског Гласника« не продају се. Рукописи не враћају се.

О ТРАГОВИМА

(НАСТАВАК)

Код стопалиних *утисака* овај поступак ће се употребљавати само изузетно и то онда кад утисак није дубок, јер она заокруженост крајева веома смета подизању управних линија. Само се по себи разуме, да се линије не ће повлачити на самом трагу, већ на формованом гипсаном моделу, на коме се може врло лепо нацртати и који је позитиван трагу, као што су нога или ципела, које срањујемо.

Тиче ли се ствар трага какве обувене ноге, онда ће се гипсани модел оригиналног трага срањујати непосредно с ципелом сумњивог лица. Тиче ли се, пак, ствар утиска босе ноге, разуме се да се гипсани модел, који је изливен у оригиналној стопи неће упоређивати с босом ногом сумњиве личности, пошто нога не ће да мирује и пошто се на њој не може цртати. У таквом случају учинићемо, да сумњива личност стане дотичном ногом у супстанцију, сличну оној у којој је оригинални траг постао, т.ј. произведе се нова стопа, налије се такође гипсом, те се сад гипсани модели могу врло лако један с другим срањујати и упоређивати.

У опште код утисака од обувених ногу неће бити ни потребно повлачење и цртање линија, пошто, рецимо, на ципели, има одређених белега по на меканим, нејасним ивицама босе ноге. Удаљења од једног чавлића до другог или размак од врха до дна ципеле или ширина њона ит.д., могу се увек измерити шестаром или другом каквом мером. Ако би се десиле какве мале разлике у мери између оригиналног трага и упоредног предмета, не треба одмах мислити, да траг није од исте ноге, пошто сушење и друге промене облика могу створити врло великих разлика. Тако н.пр. траг произведен у влажној иловачи може за пуна 2 см. бити мањи, кад се иловача осуши, нарочито, ако је земљиште тако, да се она лако скупи и стегне. Упозоравам иследнике на то да се иловача при сушењу не може скупити у целој површини, већ *мора исцупати*. Збир ширина паралелних пукотина показује, за колико се иловача на истој дистанцији сасушила. Последица тог цупања је наравно та, да се појављују сасвим погрешне димензије; н.пр. размак између појединих чавлића може у природи бити са свим равномеран, рецимо од 1 см. Наступи ли сад суша, иловача се у својим појединим деловима све више стеже, док напоследку не попуца у најситнијим делићима, после чега се на обе стране пукотине стеже, тако да пукотина, што се год више суши, све већа постаје. Је ли сушење већ дошло до свог краја, тада ће размак између појединих чавлића, који је у почетку износио 10 мм., свуда износити око 8 мм., али ако између два чавлића пролази пукотина од, рецимо, $\frac{1}{2}$ см., онда размак између ових чавлића не ће *иасати* од својих 10 мм. на 8 мм., већ ће се *иасети* на 13 мм., (8 + 5). Ово може у приликама да иде дотле, да човек, нарочито кад су трагови нејасни, може помишљати, кад пађе такву попречну пукотину у трагу, да је на ципели био један или два чавлића мање, а међу тим у ципели сумњивог лица налази их потпуно.

У опште не треба мислити, да сушење тече равномерно, и да н.пр. проценат нестајања мора на врху стопе износити исто толико колико и на пети. Ту треба узети у обзир разне моменте: дебљину слоја иловаче, примесу од камења, траве, сламе, дрваца ит.д. Исто тако може се један део трага услед

какве водене жице одржавати влажнији но други, и обрнуто, један део за време најжешће дневне жеге бити у бољем хладу но други. Нарочито су значајне и различите појаве сушења онда, кад се земљиште, на коме је траг, *по неколико пута* суши и влажи. Ја наравно не говорим о томе, кад траг покисне, јер тада се развали, већ кад овлажи услед влажна ваздуха, магле ит.д. То се нарочито дешава у лепе дане позне јесени: ноћу и јутром јака магла, која стопу овлажи и растегне, дању готово летња врућина, која стопу опет сасуши и стегне. Траје ли то тако неколико дана, траг се услед толиких скупљања и ширења толико измени, да га је врло тешко мерити. У таквим случајевима преко је потребно, да се позове у помоћ који вештак, лекар, који се физикалним стварима бави, или чак и физичар, коме треба најтачније описати околности, које се тичу тог питања а које он сам не би знао. Дакле треба да се зна: особина земљишта, како је земљиште наводњено и осенчено, време, које је прошло између открића (формовања) трага и његовог постанка према нагађању, температура и ветрови за то време, остали утицаји, којима је био изложен, рад при формовању ит.д. Кад стручњак има све те податке, он ће безусловно моћи да каже, какво је било сушење, где је утицало мање, а где више, каквог утицаја имају пукотине ит.д., у кратко, он ће траг дотерати за мерење тако, какав би он био да није било суше. Сличне промене дешавају се и код трагова у снегу, кад су они изложени многим површним топлењима и замрзавањима. Такви снежни трагови изгледају више пута врло чудновато. Јесу ли н.пр. постали онда, кад није била сувише велика хладноћа, снег се под табанима, а нарочито под потпетицом јако стегне, тако да се после на већој хладноћи у облику леда замрзне. Кад почне снег копнети, ови ледени комади топе се лаганије, спорије, тако да они калуци (облик табана и потпетице) остају још дуго, ма да је већ сав други снег окопнио.

Као год што траг може постајати већи и мањи, тако исто мења се и нога, која производи траг. Одморна нога, као што је већ спомињано, знатно је мања од ноге која се угрејала и раширила услед навале крви у њу. Тако исто мања је сува стопала од стопале, која се овлажи на влажном друму или се озноји на врућинама. И овде је од врло велике важности стручњачко мишљење.

Ђ. Формовање (калуњење) стопалиних утисака.

1. У опште.

Већ смо наглашавали а и само се по себи зна, да је врло потребно да се формује свака стопа, која је важна или би могла бити важна. С оригиналним трагом ће манипулисати само сасвим некусан или потпуно равнодушан иследник. Он је увек у опасности, да траг поквари, да га за будућност учини неупотребљивим. Осем тога посао на земљишту је тежак и никад се неће моћи тачно свршити. Једино у изузетним случајевима може се десити, да је иследнику потребно да с трагом нешто ради пре његовог формовања, али он ће се тада ограничити на манипулацију, која се може извршити брзо а да се траг не оштети: бројање чавлића, мерење неких размака шестаром и т. д.

У осталом иследник ће траг, који му се учини важан, покрити каквим великим сандуком и т. д. и поставити поуздана

човека да га чува; предузеће остале потребне званичне послове, а за тим, чим времена добије, приступити формовању. Ако је претходно безусловно потребно какво упоређење, ни по што нека се ни један иследник не усуђује, да можда ципелу сумњивог лица проба у трагу и да тако све поквари. По *Шауенштајну* у таквим случајевима боље је с дотичном ципелом поред трага начинити отисак, па онда један с другим упоређивати.

Кад полазимо на посао формовања, не треба ствар узимати тако олако, већ треба увек имати на уму, нарочито онда кад се има једна једина стопа на расположењу, да се и при највећој пажњи и брижљивости може десити малер при формовању. Тада не бисмо имали ништа, ни трага ни калупа, а таквој могућности дакако да се не смемо ни по што излагати. С тога ваља да најпре учинимо све што је могућно, па да се има слика трага, пре но што га у опште додирнемо, дакле: тачан опис, скицирање и премеравање. Кад се све то брижљиво изврши и при премеравању избегава сваки додир и повреда трага, онда се може прећи на посао, којим ће се траг осигурати за доцнија времена.

2. Различите методе.

Најрадикалније је: узети траг са собом. *Ходан* вели, да се то може извршити тако, кад се око стопе спусти један довољно велики и што је могућно шири гвозден обруч, и да се он дубоко у земљу утисне. За тим се земља ашовом око обруча управно опкопа, тако да стопа у гвозденом обручу остане на једном брежуљку изолованом од другог земљишта; за тим се ашов колико је могућно дубље потера положено испод стопе, тако да се ова може пажљиво одвојити и у сандук метнути ради преноса. Сам *Ходан* назива свој метод поузданим, али вели да је компликован. *Шауенштајново* је мишљење, да ствар није тако компликована, али да траг сам не вреди толико, пошто услед сушења мења своју величину и облик, добија пукотине и т. д. Ја мислим, да ова метода не ваља ни због тога, што траг много претрпи у пренашањима, којима је већином изложен. Ако је земљиште, на коме се траг налази, суво, онда се *Ходанов* метод не може уопште извести, јер земља испуца, је ли пак земља влажна, не може отрпети преноса.

Ја сам једанпут поводом једне железничке несреће, која је створена неком зликовачком руком, нашао стопу, коју је бесумње произвео учинилац, кад је преко железничког насипа скочио. Нацртао сам је, описао, измерио, у гипсу слио, а пошто је ствар била важна, реших, да ствар ради веће тачности испитам и по *Ходановој* методи. Извађену грудву земље метнули смо на железничка колница, која два човека рукуницама по шинама терају. Ја сам држао, да ће тај пренос испасти повољно, јер смо били врло пажљиви и под сандук смо метнули дебео слој сламе. Кад се сандук са земљом пренео, видели смо да од трага нема ни спомена. И поред све пажње дрмусање је стопу уништило. Овако што десило би се тим пре на обичним колима и по нашим неравним друмовима. Према томе овај метод је од вредности само онда, кад се стопа не мора преносити, но остаје на лицу места. (Наставиће се).

ПАРИСКА ПОЛИЦИЈА

— По П. Линденбергу. —

(НАСТАВАК)

Већ смо помињали полициске комесаријате, на које је варош издељена, и којима управља по један полициски комесар; махом протиче десет до дванаест година, док се дође до положаја полициског комесара с платом од 7 до 10.000 динара, и кандидат мора да је свршио гимназију и да је радио више година као секретар у којем полициском комесаријату, па онда да је издржао испит за официра de la paix, неколико година по том био у служби, да је прошао на јуристичком испиту, и тек онда може се јавити за комесара. Једини знак полициског комесара јесте тробојна ешарпа; ненаоружан, он је често у животној опасности и по где који пут, изазиван преко сваке мере, мора ипак да очува мирноћу и хладнокрвност. Он је у извесном смислу заступник публике, који у споровима гледа увек да помири, али код злочина и др. мора одмах да се умеша и неодложно да учини доставу полицији сигурности, која по том узима у своје руке да даље гони кривога. Добронамеран комесар, —

а већина их је веома љубазних, предусретљивих, испуњена топлим осећајима за своје ближње — може бесконачно много добра да учини; њему се понајпре све из његова окола доставља; пре него што би полиција службено по томе радила, он има у својим рукама прва опажања, може да учини поравњење, може парничаре да помири, сме да успостави мир. Нико не загледа тако тачно у мрачне стране сјајне вароши, не познаје тако добро трагедију и сатиру живота њезина, као полициски комесар! — —

Растурене косе, крвава, подерана одела, улете нека сирота жена у биро: „Спасите ми дете, госп. комесару, он хоће да га убије, опет је пијан и ван себе!“ превијаше се она, плачући и прсте ломећи. Пре свега мора се умирити, јер није у стању да каже где станује, најзад сазнаје се адреса и комесар с једним својим чиновником иде одмах, пошто је публику, која се искупила у великом броју и узбуђено говорила о неком новом мучком убиству, обавестио и разгонио; после пола сата враћа се с малим детенцетом, које плаче и своју маму тражи; морао је, помоћу неколиких суседа, везати пијаницу, да би му могао узети дете, које је злостављао. Сад је телеграфовано префектури, да јој је пијаница послат на колима полициским, и онда смеде мати са својим дететом вратити се у стан. —

Један полицист јавља се са два елегантна господина: „овај господин“, показујући на једнога од те двојице, „тврди, да му је онај други господин украо врскапут јуче из гардеробе Грант-Хотела. Комесар упита најпре за имена обојице. „Арман Тионвил“, рече један изазивајући, а други скромно: „Ернст Мајер из Берлина, господар фабрике.“ — „Како ћете доказати да је врскапут ваш?“ упита комесар овог последњег. „Крој, боја, па и на оковратној постави има адреса мога кројача —“. — „Ја сам капут купио у Берлину, где сам се мало задржавао —“ убаца г. Тионвил. — „Али ја имам и још један знак“, рече г. Мајер, енергичније, рђаво француски, „смем ли вам г. комесару тајно казати?“ Г. Мајер пође за комесаром у оближњу собу, а после неколико минута обојица се вратише. Око усана комесарових играше неко задовољство, кад узе ножице и замоли г. Тионвила, да капут расече. „Е, г. Тионвиле, сад, кад отворим поставу на извесном месту, шта ћемо наћи?“ Упитани пребледе. Ножице расекше, један куверат испале, у њему две новчанице од по пет стотина марака, које је г. Мајер смотрено ушио у Берлину, да му се нађе, ако би му вртлог париског живота сву осталу готовину брзо испразнио. У тријумфу отрже г. Мајер са својим врскапутом и својих опет добивених хиљаду марака, а г. Тионвил оста, највише љутећи се, што ништа није знао за „унутрашњу вредност“ врскапута.

Врата се нагло отворише, неки млад човек улете унутра: „Жена хоће да ме остави“, викну он, „ја то нећу поднети, убијам се, име ми је Ернест Кар, станујем у улици Franche Comté“, већ је и нож исукао и прободе се у срце, крв јурну и човек се стропошта крклајући. Један чиновник похита у његов стан, који беше близу. Млада супруга дотрча, паде на крвава мужа, љубећи усне његове: „Нека је све заборављено и опрштено, Ернесте, остаћу код тебе!“ — „Онда је све опет добро“, вели он и на чудо свију уста, „онда можемо ићи“, па цепном марамом стаде утирати крв с леве руке своје. Од свију питан, он признаде да је се само претварао као самоубица, да би дарнуо у срце своју жену, узевши, на име, бешику код једног касапина, коју је, пуну крви, скрио под врскапут свој. Госпођа у осталом не беше немилостива у тој комедији и обоје одоше заједно и са свим задовољни, пошто је претходно „он“ платио штету, стварима нанесену.

Јутро је. Чиновници предају своје рапорте за прошла двадесет четири сата. У том улази у собу полициског комесара Орсати једна млада, лепа, врло елегантно одевена дама: „Госп. комесару, морам тужити свог мужа за покушај убиства; ноћас је прикрио у моју спаваћу собу два човека, који су ме имали убити!“ Комесар прибележи ствар и учини за тим „на месту дела“ истрагу, која показа ово: г. Делон, супруг лене госпође, пре неколико месеца узео је за се ову из једне имућне трговачке куће париске, и осећао се срећним. Једне вечери, после богате трпезе, при којој се није било без ватренога бургундског вина, госпођа Делон је уза супруга свога заспала у трапезарији и у сну гласно је мислила на неког „љубазног Казмира“, обасипљући га миловањем. Г. Делону то је срце ишчупало. Ноћу није више могао имати сна, а своју жену не-

престано слушао је где у сну говори о драгом, једином Казимиру! Дакле, неки љубавник — ту сад помаже само развод, а да би имао сведока о томе, како његова жена само на свог Казимира мисли, позва у вече на гозбу два пријатеља, који ту, уз оба супруга, ваљано једоше и пише, а кад изгледаше да је госпођа Делон сјана, растадоше се мужем њеним испраћени, али кришом их овај из предсобља уведе у спаваћу собу њезину и ту остадоше завесама покривени. Ту су имали они да чују, како неверница фантазира о својем Казимиру, да би, по том, то пред судом осведочили. Госпођа Делон оде да отпочине, али не заспа одмах, противно ономе што је била навикла. Неко шушкање иза тешких завеса крај врата учини је пажљивом, зазвони за собарицу, обе разгледаху по соби и може се замислити какво беше запрепашћење, кад на један пут оба „сведока“ изађоше тужна и унижена. Још исте ноћи госпођа Делон остави стан свога мужа и побеже матери, код које је могла спокојно сањати о свом Казимиру, а слатка мати је својој ћерци напунила главу, да ју је муж извесно хтео убити, услед чега је и дошла она пријава комесару, који је узалудно тежио да супруге помири.

Често се у сличним стварима тражи помоћ комесарова, само што се ту махом има посла с каквим истинским Казимиром или с каквом истинском Евом. По закону морају се браколомни супруг или супруга ухватити на делу самих недопуштених одношаја. Тога мучног задатка гледају комесари да се што више ослободе и користе се у том свима средствима, којима могу, а да се о закон не огреше. Тужилачка страна, која моли да се неверство полицијски „ухвати“, мора да покаже брачни уговор, јер иначе комесар хоће да не зна, да су они доиста у браку; па онда треба налог истражног судије за то, дакле хоће се да се већ у напред захтева од стране тужилачке развод брака, најпосле морају се за хватање на делу респектовати законски часови, јер после 10 у вече и пре 6 сати у јутру не сме полиција ући ни у који приватан стан. По себи се разуме, да у несрећним случајима и у случају злочина не важи ова одредба. После овога, полицијског комесара одмењује полиција сигурности, којој је посвећен одељак што за овим долази.

II

Ко је ма кад посетио Париз и по острву Сене шетао, није могао са великим интересовањем не посматрати уза саму палату правде и према реци подигнуте пркосне куле и остаре зидине, над којима су неколики векови прохујали, а опет стоје ту стално и заповеднички, недарути менама времена, као да још и данас влада пуна и неограничена моћ краљева француских што у петнаестом и четрнаестом још столећу резидоваху ту у старој владалачкој палати, којој припадаху ови камени делови успомена. Парижанин, пак, посматра их с неком негодношћу, с неком мргодношћу, нешто их се грози; оне за њ значе полицију и тавницу, јер иза оних мрачних зидина, којима стражари строга војна стража, налази се „депо“, истражни затвор, тесно везан за себе полицијске сигурности, која се у нас махом зове „тајном“. И као становништва већине других великих вароши, тако и становништво париско показује према тој тајној полицији више плашње и ненаклоности него поверења и добре воље, радујући се ако са њом нема никаква посла. То осећање, може бити, појачано је још оним крвавим успоменама, везаним за ове куле и њихову најближу околину, јер су одатле вођене небројене жртве велике револуције на гилотину и ту се одиграваху понеки ужаси бесних побуна.

Већ смо казали, да је у префектури полицијске смештен само један део полицијске власти. Полиција сигурности, која се занима истраживањем злочина, смештена је у просторе, који су ње мало достојни и њеним сврхама не одговарају. Она броји сад преко триста чиновника, који стоје под заповешћу ваљаног „шефа сигурности“ и који су у првом реду позвани да ратују „с Паризом у тами.“ Интересна је, да је ова тајна полиција основана једним помилованим робијашем, по имену Видоком, 1812. са четири агента, јер се још онда веровало, да само негдашњи зликовац може успешно знати за сва склоништа својих некадашњих „колега“. Под владом трећег Наполеона достигла је тајна полиција свој највећи, често најнезгоднији утицај, јер је употребљавана за смерове политичке, по који пут баш за романтичке, као и заштиту становништва.

Срећом, окренуло је друкче. Париска полиција сигурности — и не само она него и служба јавне страже сигурности — одговара, као што ћемо одмах испричати, свом тешком и одговорности пуном позиву, и ако са сразмерно мало материјалних средстава располаже, а и са не баш великим бројем чиновника, који нису још ни плаћени како треба. Тајни полицијски рекрутација се из свију могућих кругова и редова и, кад се покажу добри, померају се поступно у више положаје; честољубљу им се све више хране даје унапређивањем у служби, наградама у облику одликовања орденима, или готовим новцем, а већ и само помињање имена у новинама довољна им је накнада за по неки труд, за по неки час пун бриге и узалудног кушања стрпљења.

Агенти иду увек у цивилу. Према постављеном им задатку, они се облаче у одело радника, узимају познату „плаву блузу“ занатлија, костим разносача пакета, слуге, чувара друма или пута железничког и т. д. Као знак за познавање важи једна јака, од дебеле хартије карта; даље, носе са собом два ужета за везивање оних које води у притвор, једно, звано „кабриолет“, 25 сантиметара дугачко, да се једна рука стегне, друго, звано „лигот“, много дуже, да се обе руке чврсто вежу за труп. Као оружје, служи им револвер најновије конструкције, но који опет носе уза се само у најопаснијим случајима; штап махом не носе уза се, да би им руке биле слободне. Највише се ослањају на то, да лукавством, хитрином и неустрашимошћу од једном доскоче онима које имају да притворе. Ови се готово увек за тренутак убезекну, као зграну се, и тим моментом мора се полицајец користити да га веже; пропусти ли га, мора се код тешких злочинаца прибрати на велики бој, јер после оне забезекнутости, која траје само некоју секунду, долази махом излив беса, као у лудилу каквом. По где који пут, они, који се имају ухапсити, предају се и сами одмах, чим виде да је у залуд одупирати се и покушавати бегство. Тако, једном наиђе агенат у врту Тиерија човека, који беше подазрив, и пође за њим; овај то примети и брзо попе се на омнибус, који возаше улицом риволском; но и полицајец то учини и седе баш према бегунцу, оштро га мерећи. После неколико минута рече подозриви тихо: „господине, не хапсите ме, молим вас, овде пред толиким људма.“ Кад омнибус у војњи својој пролажаше мимо палату правде, изађе агенат са својим ловом и предаде га „депоу“, из кога је истог јутра био изашао.

На оригиналан начин лично је слободу други полицајец једног лудежа. Крстарећи улицама спољњег кола (кварт), наиђе на момка херкулеске грађе, који пролазницима нуђаше сребрне цепне сатове по пет динара, комад. Полицајец нагађаше да су сатови украдени, али је видео, да он сам својом снагом не би могао савладати продавца три пут јача, а кога окружаваше гомила људи, полицији мало наклоњених. За то приђе, стаде посматрати сатове, показа да има вољу купити један или два комада, позва трговца на чашу вина у оближњу крчму, као да хоће ту боље да разгледа сатове. Продавац приста и пође за њим, а кад беху при вину, полицајец зграби неколико сатова и јурну напоље, а за њим потрча трговац, вичући: „држ'те лопова!“ и гостионичар, чије вино не беше плаћено. Полицајец бегаше у правцу ка најближем полицијском ревијеру, па се ту на један пут окрете, скочи и ухвати за гуцу трговца, те га ухапси с помоћу неколиких полицијских чиновника, које граја беше измамил из собе. Сатови су били покрдени те ноћи проваљивањем, у чему је продавац био саучесник!

Добар и прави тајни полицајец већ инстинктивно мора знати, како ће и на шта ће најпре налетати, трагајући што. Неколики шефови париске полицијске сигурности баш у том погледу ванредно су радили, тако, да се и данас о њихову оштроумљу причају права чуда. Тако нешто прича се о Алорду, који је, кад је кнегиња од Прален у својој ложници нађена заклана а све указивало да је разбојничко убиство, пробавивши неколико минута на месту дела, мирно рекао: „овај је злочин извршио неки љубавник кнегињин — он би хтео да прикрије трагове своје.“

Овако прикривање трагова или скретање на лажне путеве врло је омиљено париским злочинцима, и више пута имали су среће, да тиме неко време буду сигурни од хапшења. Једнога дана у марту 1887. убијена је Марија Рењол, позната у распушном животу париском под именом Регина од Монтиле, у богатом јој стану у господској улици Монтањи, заједно са

У својом другарицом и детенцетом ове. Истрагом је руководио Горон, доцније прослављени шеф полиције сигурности. Он нађе на месту дела један кожни појас са уписаним именом „Гастон Гајслер“ и пар маншета, обележених са „Г. Г.“, али је сазнао да су ти предмети злочинцем „препарирани“ и ту намерно остављени. Случај је хтео, да је дан пре дела нестало неког човека, по имену Г. Гајслера, из једног малог париског хотела близу северне железничке станице. Јавно мњење и многе колеге Горонове бележаху као учиниоца овог несталог Гајслера, тако, да Горон и против воље мораше поћи тим путем, ма да већ беше притворен као убица Пронцини, који је у Марсељу био продавао ствари Рењолине, али је све порицао и кривицу потурао другом.

У соби, где је Гајслер становао, Горон нађе један празан сандучић, једну огрлицу са жигом неког берлинског фабриканта рубља, један бреславски социјално-демократски изборни поклич с позивом да се Крекер бира и две кошуље са знаком Г. Г. Са тим стварима крете се Горон на пут, најпре у Берлин; фабриканат рубља пронађен је брзо, али како би могао он знати коме је продао огрлицу. За тим му Горон изнесе обе кошуље, за које фабрикант држаше да у њега нису рађене и да вероватно, због фасона, нису нигде у Берлину рађене. Тако су париском полицијсти одговорили и сви остали трговци рубља у Берлину. „Може бити кошуље су из Бреславе?“ упита најпосле. — „Из Бреславе колико и из сваке друге немачке провинциске вароши“, беше му одговор. Онај изборни поклич указиваше на Бреславу и Горон се упути тамо. Идући по вароши, он спази у излогу неке радње са стварима за путнике исти ковчежић, какав је Гајслер оставио у Паризу, а који је полицајист са собом понео. С тим ковчежићем потражи одмах господара радње, који познаде ковчежић од њега купљени, а уз припомоћ датума оног изборног поклича испале за руком да сазна купца, неки Георг Гутентаг. Горон обиђе сада свеколике Гутентаге, који у Бреслави станују, распитајући да ли имају кога сродника у Паризу и — нађе му се траг, најпосле. Неки млад трговац, Георг Гутентаг, западао је у Паризу у све већу беду, био се у хотелу записао као Гајслер и, потрошивши све, скочио је у Сену, да би себи живот одузео; извукли су га и као бескућника, који никог нема, однели у тавницу Мацову, одакле се, молећи за помоћ, обратио својим старим родитељима. Са убиством Рењоле није имао никаквих веза. Гороново мњење показало се, дакле, као тачно, а Пронцини је као једини кривац погубљен.

У другом крвавом злочину, кривац, ухваћен одмах по учињеном делу, није хтео казати одмах своје име. Изведен је пред Горона, који га пажљиво посматраше. „Зар нећете признати ко сте?“ Нема одговора. „Ипак ћу ја то још данас дознати.“ На лицу притвореника виде се подругљиви осмех. Али је Горон већ скочио, зграбио и откинуо једино цуце које је још било на врекапуту хапсеникову и, држећи кривцу окренуту позади страну цуцета, тријумфоваше пред њим како му је доскочио, рекавши; „тако, пријатељу, сад ћемо брзо знати ко си, можеш мирно са свим ћутати.“ Но злочинац ипак држаше да је боље, да сад сам каже своје име. За разумевање овога, ваља знати, да се у Француској по дућанима свако продато парче тачно уписује, шта више то чине и пекари, месари и т. д. А на дугмету је било позади име фирме из које је радње.

Горон је највише мрзео оне што из џепова краду, јер, пре него што је ступио у полицијску службу, неко из отмена света ових pickpockets-а дигао му је као мачка миша његов скупоцени златан џепни сат на галерији у комори посланичкој, баш кад се највише дивило сјајном говору посланика Накса о грађанскоме браку. И Горон никад не пропушташе, да, саслушавајући ма кога допова ове врсте, том пригодом не пита га, да ли није случајно у тој и тој години, при гласању о грађанском браку, био присутан у посланичкој комори, и било је доста лица, која су се зачуђавала овим чудним пропитивањем, али препредени криминалист не доби свога сата. —

Ако се само ипак може, искусан тајни полицајист гледаће да избегне опасност, да је обиђе. Тражећи одавно извесног опасног зликовца, полиција дозна, да је на раду под лажним именом код неког столара. Полицијски агенат под маском кућног надзорника оде у радионицу и замоли мајстора за неку малу оправку у суседној кући. Не слутећи ништа, пође одмах помоћник по налогу мајстора, али у предсобљу исте куће ухвати

га два агента и везана на колима однесу у префектуру. С таким лукавством радио је један други агенат, који је хтео да ухапси неког одавна прикривеног зликовца; чуо је да тај, који је пређе имао малу ресторацију, сада заузима место једног кућног надзорника и упути се к њему. „Чујте, пријатељу“, рече му он, „ви имате да платите неку глобу, коју сте сигурно већ и заборавили, за неки полицијски иступ, још док сте своју крмчу имали; како би било да то одмах скинете с врата? Само неколико динара. Најбоље, хајмо одмах; уштедићете трошак и писање, а за сат сте натраг.“ Надзорник, који одиста имађаше да плати неку ранију казну, пође драге воље и као најсигурније. У префектури га одмах ухапсише због покушаја предумишљеног убиства. (Наставиће се).

ПОЛИЦИЈСКИ РЕЧНИК.

Општински послови.

Суђење код општинских судова по грађ. парницама

а., тужба.

Суду општине крушевачке

Прошле године о Бурђеву дану дао сам под закуп мој дућан у Господској улици, од 1 Маја прошле године, до 1 Маја ове године, са ценом од по тридесет динара месечно, Петру Зечевићу, обућару овдашњем.

Сада 1 Маја ове године, рок је закупу истекао и ја сам дућан дао другоме. Но како Петар неће да се исели, то сам принуђен тужити га суду, с молбом да га суд силом своје власти исели, и мени исти на слободно руковање преда.

Да је рок закупу истекао подносим писмено из кога се види време трајања закупу, које је Петар сам писао и потписао.

Молим суд да ову моју тужбу одмах узме у поступак, пошто је ствар хитна, јер садањи купац тражи да му дућан по годбји предам.

2 Маја 1899 год.

Милић Марковић
трговац.

Бр. 956. Одмах позвати туженога и од њега узети реч по овој тужби.

2. Маја 1899 год

Председ. Суда.

Крушевац.

Рађено у суду општине крушевачке 2 Маја 1899 год.

Дозван Петар Зечевић, овдашњи обућар, на пошто му је прочитана тужба и тражена реч од њега према истој, он одговори:

Истина је то што тужилац у тужби наводи, и писмено које подноси моје је. Дакле рок је закупу био до 1 Маја ове године, и ја бих се према томе из закупног имања имао иселити. Но ја сам од њега овај дућан узео под закуп онет понова за годину дана, још 18 Априла ове године. Да сам дућан понова узео потврдиће Раде Пантић опанчар и Милан Ранчић кројач, који су при овој нашој поновној годбји били.

Молим суд да их позове и испита.

Петар Зечевић.

Оверава

Кмет.

Одредити кратко рочиште ради извиђаја и пресуђења овога спора. На исто позвати парничаре и сведоке.

2 Маја 1899 год.

Председ. Суда.

Крушевац.

б., белешка.

Рађено у суду општине крушевачке 3 Маја 1899. год.

Белешка по спору

Милана Марковића, трг. оvd.

противу

Петра Зечевића, обућара оvd.

Због раскинућа уговора о закупу.

Судили су

Председ. Суда

Кметови.

Бележио писар.

На рочишту су парничари и сведоци.

На понуду суда парничари се нису могли поравнати.

Тужилац оста при својој тужби наводећи да испиту сведока код исправе, коју је за доказ поднео, нема места. Тражи да суд туженог из његова имања истера и да му исто преда.

Тужени моли суд да испита његове сведоке, који ће потврдити да је закуп продужен за годину дана.

Испит сведока

Раде Панџић, опанчар, има 40 година, у свему способан за сведока каза: 18 Априла ове године био сам присутан, када је тужилац туженог Петра питао, хоће ли и даље у дућану остати. Тужени му је тада одговорио: „хоћу, ако је иста ова цена.“ Тужилац је рекао да јесте и онда је тужени казао: „Добро, газда Милићу, онда остајем у дућану и за ову годину.“ На ово ђу се заклети. Дангубе не тражим.

Милан Ранчић, кројач, има 32 године, у свему способан за сведока каза у свему као и сведок Раде. Заклеће се. Дангубе не тражи.

Сведоци су на своје исказе одмах заклети.

Судски разлози:

Испитом испитиваних сведока, којима суд поклања своју веру, доказана је та околност, да је између тужиоца и туженог продужен закуп још за годину дана. Дакле постоји усмен уговор о закупу. Према оваком стању ствари тужилац нема права за своје тужбене захтеве и за то се од истог као неумесног има одбити. С тога суд на основу § 6 и 13 грађ. пост.

Пресуђује:

Да се тужилац од свога тражења као неумесног одбије.

Пресуда је парничарима одмах саопштена.

Од суда општине крушевачке, 3 Маја 1899 год. Бр. 984 у Крушевцу.

Писар

Пресед. Суда.
Кметови.

NB. Заведи белешку и пресуђење у протокол суђења.

УБИСТВО У НИШУ

Једне ноћи 189* године десило се у Нишу убиство, коме се у први мах, и под првим утисцима, придаваше већа важност него што би сама ствар по себи захтевала.

— Погинуо стари Нагри-бег!... Сиромах бег!... шта дочека да га Срби ни крива ни дужна убију у његовој кући — говорили су Турци међу собом погужени и забринута лица.

У Београд-махали, мирном и зачмалом крају вароши, владаше те ноћи, кад ће се убиство извршити, велика живост. На једној свадби веселили су се Турци по своме адету, и у веселу, тако рећи неосетно дочекаше и зору. Од бубњева, кларинета и даира проламаше се ваздух на све стране, а фантастичном певању и ченгијању чочека не беше краја.

Међу гостима званицама био је ту на свадби и старац Нагри-бег са својом кадуну. И ако се од неколико дана није осећао добро и не беше му до џумбуса, како Турци веле, — ипак није могао изаћи из атара своме комшији, те зато је отишао — да честита веселе домаћину и да мало обичаја ради, поседи с Турцима. Кад је било око 10 сати, поздрави се са свима редом гостима и оде кући. Кадуну је оставио у друштву с булама, које су весело ћетале и не мислећи на полазак.

Улазећи у кућу Нагри-бег није ни слутио шта га чека. Запали свећу, скиде горњу хаљину са себе и седе на шилте — јер му се није спавало. Био је суморан и замишљен. Разгину ватру у мангалу, који је увек поред душеме стајао, примаче цезву и распали наргиле држећи пресавијено црево на левој руци.

Тек што је узео био да чита коран, који му је, види се, увек при руци био, изненадно упадну у собу зликовци, њих двојица, и једним ударцем ножа посред груди пробурасе га. За тим, на брзу руку, испреграју све ствари по соби, и не нашав новац, који су тражили, побегну преко зида и изгубе се у помрчини.

У неко доба ноћи дошла је и кадуну. Кад је видела старца на патосу, и поред њега читаву локва од крви, запрепасти се и истрчи на улицу вичући комшије за помоћ. На њену вичу искупе се Турци и, видећи шта се десило, неки отрчаше и позваше власт у помоћ.

Власт је одмах стигла и предузела озбиљну истрагу за проналазак криваца.

У једној мрачној и сниској собици чучнуле буле и Турци, а на сред собе лежи убијени у истом положају како је погинуо држећи у левој руци прево од наргила и поред њега стоји на близу коран. У кући владала је тако рећи гробна тишина. Не чује се плач и нарицање, јер Турци приписују све судбини људској што год кога снађе у животу.

Чињеном истрагом видело се одмах, да су ово злочинство морала извршити двојица; да су били добро упознати с приликама у кући; и да су по свршеном чину, побегли преко зида што се и по трагу могло приметити. Они су се преко зида срозали у једно уско сокаче, које води управо Нишави — и одатле после изгубио им се траг.

Упитана жена убијеног, као и остали присутни Турци, на кога сумњају да је ово убиство извршио, одговорише толико: — „к'мет му беше да погине... Добар је човек био!... Он није могао ни мрава да згази... јазук!...“

После старога муџије, који је недавно умр'о у 90. години, Турци су, видело се по њима, поштовали у опште старца Нагри-бега — више можда но и његовог по годинама друга Хаџи-Катл'ка, који је и у турско доба, као и доцније, важио као један од понајимуњнијих и најугледнијих Турака у граду. Један пут је, веле, ишао Нагри-бег на њабу, и спремаше се сада да оде и по други пут с бабом и да тамо и своје кости остави. Скунаторио је био нешто новаца за пут, и очекивао је још да му стигну 100 лира из Приштине од једног његовог дужника што му беше раније позајмио — па да се онда крене на пут. Али, рећи ће Турци — к'мет му беше да погине од каура, и да не испуни своју жељу... Тако је божија воља била!..

Од како је Ниш пао, може се рећи, да се је од тог времена Нагри-бег повукао сасвим с радњом а у једно и од свега. Само сте га могли видети петком и на велике празнике кад одлази у џамију да клања с осталим Турцима. Био је фанатик у вери и велики конзервативац, као и његов друг Хаџи Катл'к.

По цео дан седео би на шилтету, пио каву, пушио на наргиле, и прелиставао коран, који је тако рећи, на изуст знао. Из корана вадио би некаке белешчице и записе и давао их бонима и невољницама за незнатну награду. Разумевао се по нешто и у лекаријама због чега се прочуо био у околини као и стари муџија, коме су највише одлазили без разлике вере и народности.

Ни с ким се није судио, ни прегонио, као што то други Турци чине, који су остали данас у Нишу. Са сваким је живео лепо и чинио у приликама и добротинама а нарочито о већим празницима као што је: Рамазан, курбан бајрам и др.

Чињеном истрагом похватани су у скоро зликовци. Али они нису били Срби — већ мухамеданци, који су познавали бега, његову кућу и његову спремну за пут. Један је био циганин мухамеданске вере.

Турци су, после овога, задовољни били с резултатом истраге и уверили се да је неоснована била њихова повика на Србе и српске власти у опште.

Д.

ЗАМЕНИК

François Coppée

Једва да му беше десет година, када га први пут притворише због бесполочења.

Пред влашћу рече:

— Зовем се Жан-Франсоа Летирк. Већ је шест месеци како сам покрај једнога човека који пева, између два фењера на простору код Бастиље, гудећи по жици од црева. Припевам а по том вичем: „Захтевајте друге песме; багатела је десет сантима, два суа“. Увек беше пијан и бијаше ме; ето зашто ме је потера друге ноћи нашла у рушевинама. Пре тога био сам код онога што продаје длаке за четкање. Моја мати била је праља, звала се Адела. Пређе ју је један господин наместио код некога на доњем спрату у Монтмартру. Била је добра радница и много ме је волела. Много је пара добивала, јер је праља келнере, а њима је потребно да имају увек бело рубље. Недељом ме је рано метала да спавам како би могла ићи на бал; али преко недеље она ме остављаше код калуђерског Братства, које ме је научило читати. Најпосле, ето, Жандарм, који обилажаше свој део у нашој улици, заустављао би се увек код нашег прозора, да с њом говори. Диван човек

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

са кримском медаљом. Узеше се и све пође наопако. Мрзаше ме и често изазиваше маму против себе. Цео свет ме је заштићивао и ја од тада, само да нисам код куће, читаве дане провођах на пијаци Клиши, где упознадох комендијаше. Мој побочим изгуби службу а мати муштерију и да би свога човека изранила иђаше по кућама да пере. Од то доба стече суху болест, проузроковану цеђем. Умрла је у Лариборазериу. Беше добра жена. Од тада живео сам са оним трговцем што продаје длаке за четкање и са оним што струже по жици од црева. — Хоћете ли ме ухапсити?

Он је говорио тако отресно и отворено као човек. То беше одрпано грчкарало, високо колико каква чизма, чела скривена испод чудновато жуте власује.

Будући га нико није тражио, спроведоше га у Жен Детни (групу младих апсеника).

Слабог схватања, неумешан, а нарочито неспретних руку, он могаде научити само слаби занат плетења столица. Па ипак послушан и по природи трпљив и ћутљив не изгледаше да је из основа покварен у овој школи порока. Али када, дошав до седамнаесте године, би опет бачен на калдрму париску, он се нађе, за несрећу, са својим друговима из затвора, који као ужасни неваљалци имаху ниска занимања. То беху они што пате доле за лов мишева по каљугама; што виксају обућу на путу за Оперу, они жустри хрвачи што радо допуштају да их оборе вашарски херкулеси и што усред бела дана лове по путовима у шуми. Од свега тога он мало учини и, на неколико месеци после изласка из завода за поправљање, би притворен због малене крађе: придигао је са излога један пар ципела. Резултат је: једногодишњи затвор у Сент-Пелажи-у, где ће служити као виксач обуће политичким заточеницима.

Живео је, зачуђен, у овој групи апсеника, врло младих и немарно одевених, који гласно говоре и главу охоло држе. Скупљају се у ћелији најстаријега, младића од тридесетих година, одавна затвореног и готово стално настањеног у Сент-Пелажи-у. Ћелија је његова пространа, тапцирана обојеним карикатурама и кроз њен прозор види се цео Париз, његови кровови, његове зграде, а доле, далеко иза брежуљака плаво и таласасто небо. О зидовима висе неколико дасака, а на њима гомиле свезака и један стари прибор за борење: продеране маске, поломљени мачеви, пластрони и рукавице без унутарње кучине. Ту политичари заједно ручају (вичући увек супу и говеђину) воћа, сира и неколико литара вина, које им у апсанској крчми купује Жан-Франсоа. Буран је то обед, прекидан силним препирањима и хорским певањем, у пустињи овој: *Cartagnole* и *Ça ira!* Ну оног дана кад би дошао какав новајлија сви би узели достојанствен изглед и са тим грађанином озбиљно би поступали; али већ сутра дан говорили би са њим на ти и звали га по имену. Ту су падале крупне речи: корпорација, солидарност и ваздан којекваких реченица непјомљивих за Жан-Франсоа, као што је на пример и ова, коју је он чуо, заповеднички изговорену, од неког грбоње, који је сваке ноћи брљао хартије:

Свршено је! Кабинет је овако састављен: Рајмон про свете, Марцијал унутарњих а ја спољних послова.

Прође његов рок и он понова отпоче лутање по улицама париским а под далеким надзором полиције, која га пушта као свирепа деца концем везана жука. Он поста једно од оних плашљивих и бојажљивих бића, која власт наизменце хвата и пушта, из некакве кокетерије, онако отприлике као рибари платонци, који одмах натраг у воду пуштају тек из мреже изваћену рибу, да се неби опустео рибњак.

Две године остаде изван затвора, ручајући у Калифорнији, спавајући у механама а каткад и по пењима за креч, и учествујући, као и остали њему равни, у бескрајним крчмарским рачунима. Носио је качкету остраг масну, тапцирерске папуче и кратку белу блузу. Чим је имао пет суа, ишао је да се шиша. Играо је код Констанана у Монтпарнасу, куповао је за два суа, служећи као вратар кога пред уласком у Бобино, кеца срца или трефа, који служкаше као контрмарк, и продавао га за четири; а вукао је и клусине средином улице. Сва зла су се стицала! вукао је коцку, у војсци, извукао је добар број. Ко зна да ли га атмосфера часности, која се у војсци удише, и војна дисциплина не би спасли? Ухваћен у мрежу са неким скитницама што претресају штагове на улици за спалих пијаница, он се врло енергично брањаше да је преду-

зео да их води. Можда је то било и истина. Али претходна дела послужеше као доказ и он би послат на трогодишњи затвор у Поаси. Тамо је правио дечије играчке, научио лоповски говор и казнени законик. Ново ослобађање донесе ново скривање у подземне канале париске; али овога пута за кратко, јер после шест недеља би ухапшен због једне ноћне покрађе, оптерећен пењањем у кућу помоћу лествица и обијањем. У делу опасне крађе он је одиграо нејасну улогу: пола као онај који се даје преварити, а пола као јатак. Укратко његово саучесништво би очевидно и њега осудише на пет година тешке робије. Овога пута најжалије му беше што се мора растати са једним старим псом, кога је дигао са гомиле ђубрета и од шуге излечио. Ова га је животиња јако волела.

У Тулону ланци на ногама, рад на пристаништу, ударци батине, дрвене ципеле без поставе, кришка леба са чорбастим пасуљом из доба Трафалгара, немање пара за дуван, спавање у стану, који кипти робијашима — ето то је упознао за време пет жарких лета и пет студених зима. Изишав одатле, изненађен би послат под надзор у Вернон, где је радио неко време на обали; по том непоправљива скитница, прекиде своје прогонство и дође поново у Париз.

Имао је свој капитал, педесет и шест динара, а то је таман за толико времена док не размисли шта да почне. За време његова дуга оскуства, његови стари и ужасни другови били су растерани. Добро је био скривен и спавао је у преграђеном делу кујне код неке старице, којој се каза: да је мрнар засићен мора; да је при скорашњем бродолому изгубио пасош и да сада хоће да проба други начин живота. Његово опаљено лице, његове жуљевите руке и неколики приморски изрази, које је он од времена на време изговарао, чинили су овај роман доста вероватним.

Једнога дана, када се изложи опасности да цуња кроз улице, случајно дође у онај Монтмартр где је рођен, и неочекивана успомена заустави га пред вратима школе, у којој је научио да чита. Врата беху широком отворена, јер беше врло топло и једним само погледом, подивљали пролазач, могаде познати мирну учионицу. Ништа не беше измењено: ни слаба светлост што кроз ћерчиво пада, ни распеће изнад учитељева стола, ни клупе са оловним мастионицама у њима, ни табла на ногарама, ни географска карта на којој су чак још и сад убодене чиоде, које показују нападне и одбранбене покрете неке старе војске. Расејан и нехотице прочита, са зацрњене даске ову јеванђелску истину, коју је нека вешта рука написала као пример лепог писања:

— На небу има више блаженства за грешника који се каје, него за стотину постојаних праведника.

Било је без сумње доба одмора, јер брат-учитељ не беше за столом, већ крај једне клупе, изгледаше да прича неку историју оним деранима, који га горе подигнутих очију слушаху. Каква невиност и веселост на лицу овог голобрадог младића, у дугачкој црној одећи са белом траком на прсима, у великим незграпним ципелама и црном остраг пуштеном косом! Жан Франсоа мирно га посматраше неко време и тада први пут у овој дивљој природи, добро огладнелој, пробуди се неко тајанствено и пријатно узбуђење! Његово срце, сурово и окорело, које не би већма задрхтало ни од замахнуте тешке чуварева песнице сада залупа чак до загушења. Пред овим призором, у коме гледаше своје детињство, његове се трепавице бдно приклопише; потом се стресе и крупним корацима удали. —

Мисли на црној табли исписане дођоше му у главу. — Да ли није доцкан после свега овога? промрмља он. Да ли бих могао, као и остали, гристи свој часно зарађени хлеб и без бриге спавати? Био би врло препреден онај полициски шицијун који би ме познао. Брада, коју тамо бријах сада је густа и велика. Човек и у мравињак да се спусти па и тамо може посла да нађе. На тој проклетој робији научио сам и са теретом на леђима, по ужетима се пењати. Свугде се овуда зида, а зида-рима свакако потребују надничари. Три динара на дан, а ја толико никад нисам зарађивао. Једино што желим то је: да будем заборављен.

И он је следовао својој храброј одлуци; у овом послу би вредап, и три месеца доцније то беше сасма други човек. Газда, код кога је радио назва га својим најбољим радником. После дугог жарког дана, проведеног на лествицама, у сави-

јању и исправљању тела, примајући материјал од оног испод себе и дајући га оном изнад себе, иђаше на вечеру у прчварници, мртав од умора, тешких ногу, подбувених дланова, побелењих трепавица од малтера; али задовољан, носећи свој поштено стечени новац завезан у марами. Сада је излазио не бојећи се никога, јер га његова бела маска добро скриваше — а он је приметио да се погледи полиције ретко заустављају на правим радницима. Био је миран и ћутљив. После толиког умора слатко је спавао. Што је најглавније сада је био слободан.

Најзад сљедова врховна награда: пријатељ.

Пријатељ му беше један младић, зидар као и он, по имену Савиниен, сиромашан лимузански сељак, црвених образа, који дође у Париз са завежљајем на крају батине о плећима. Клоњно се је једног винарског трговца а недељом је долазио у цркву. Жан-Франсоа заволе га због његове крепкости, пристојности и часности, свега онога што је он сам тако давно изгубио.

Та љубав не беше друга, до права очинска. А Савиниен мекана и егостична природа, пушташе да све иде како иде, задовољан само што је нашао садруга, који с њим заједно дели страховање од винарског трговца. Ова два пријатеља становали су заједно у некој доста чистој механи; ну како су њихови извори били доста узани, бише приморани пустити у исту собу и трећег друга, старог Оверњанца, мрачна и грабљива, који нађе начина да, од своје мршаве зараде, заштеди, су чим би купио имања у својој земљи.

Жан-Франсоа и Савиниен готово се не раздвајаху. У данима одмора ишли би заједно у дугачке шетње по околинима Париза, и ручали би под хладњаком у једној од крчица, где има много печурака у сосовима и безазлених ребуса у дну тањира. Жан-Франсоа слушао би тада разне ствари, за које не знају они, који су у вароши рођени. Научио би имена разних дрвета, цветова и биљака, и доба разних жетава; слушаше нетремице хиљаде појединости о раду пастирском и јесењем засејавању, о зимском раду, о дивним светковинама за време жетве, о берби, о вршењу и о шуму воденица крај обале; даље о вођењу коња на појште, о ловљењу по магли и нарочито о дугим селима око лозове ватре, прекраћеним причањем чудноватих историја. Он откриваше у себи самом један извор уображавања, дотле непознат, налазећи чудновато уживање у самом причању ствари, пријатних, тихих и монотоних.

При свем том једна га бојазан узбуђиваше, а та је да Савиниен не дозна његову прошлост. По каткад измакне му се по нека нејасна лоповска реч, или гадан покрет, траг његовог ужасног негдашњег живовања, и он осећаше бол, као онај човек коме се старе ране позлеђују; а у толико више, што му се чинише да види, како се, код Савиниена, буди шкодљиво љубопитство. Када га младић кушан насладама, које Париз пружа и најсиромашнијим, запиткиваше о тајнама ове велике вароши, Жан-Франсоа претвараше се да не зна и обрташе разговор на друго; али он, од тада па на даље, примећавао је велику узнемиреност код његова пријатеља.

Доиста она није била без основа, и Савиниен не мога остати дуго наиван друг, какав је био до тад од његова доласка у Париз. И ако му грубе и бурне веселости каванске уливаху одвратност, он беше дубоко узбуђен другим појудама опасним по неискусност двадесето-годишњег младића. Када дође пролеће, он отпоче да тражи усамљеност и луташе с почетка испред осветљена уласка хотела, у којима су балови, а кроз које улажаху срећни парови, држећи се испод руке и говорећи тихо. Потом једне вечери, када јорговани мирисаху и када беше, још примамљивија обзнана кадрила он прекорачи праг; и од тада Жан-Франсоа примети код њега постепено измењивање обичаја и спољашњег изгледа. Савиниен поста кицошњији и расипнији; често је узајмљивао од свога пријатеља његову бедну штећевину, коју заборављаше да врати. Жан-Франсоа осећао је се напуштен, невесео, тугоморан, и ћутао је. Мислио је да нема право корети га; али његово проницаво пријатељство имаћаше неодољивих предосећања.

Једно вече, када гегуцаше по степеницама механе, удубљен у предубећења, он чу у соби, у коју хтеде ући, некакав дијалог гневних гласова, међу којима познаде глас старог Оверњанца, који станује с њим и Савиниеном. Стара навика неповеровања заустави га на прагу, и он поче слушати узрок ове узнемирености.

— Да, викао је Оверњанац, ја сам уверен да је неко отворио мој сандук и одатле из кутије украо три наполеона; и тај који је извршио обијање није нико други, до један од мојих другова, који овде спавају, мањ ако није Марија слушкиња. Ова ствар се тиче и вас толико исто колико мене, пошто сте ви газда куће, и ја ћу вас предати власти, ако ми не допустите претрести торбе ова два зидара. Моја бедна уштеда! Још јуче је била на свом месту, и ја ћу вам рећи какви су, да не бих, ако се ма где нађу, био окривљен као лажов. Ох! ја их познајем, дивни моји луидори, видим их као што вас видим. Један од њих био је мало више од осталих у употреби, од зеленкаста је злата и има на себи лик великог Императора; други је са ликом неког крупног старца, који има перчин и еполете, а трећег, који има лик Филипа са наобрасцима, ја сам обележио мојим зубима. Ето то је што ме неће преварити. Знаете ли ви да ми није требало више него још два, као што су ти, па да платим виноград. Хајдмо! претресите са мном рубље мојих другова, или ћу да зовем стражара!

— Па добро, одговори гостионичар, тражићемо са Маријом. У толико је горе ако ви не паћете ништа, а зидари се наљуте. Ви ме приморавате.

Душу Жан-Франсоа обузе страх. Он се сети оскудице, омањих позајмица Савиниенових, и суморности, коју је код њега приметио од пре неколико дана. Међутим он не хоћаше помишљати на крађу. Он слушаше Оверњанчева дактања, у жестици тражења, стезаше своје песнице на својим грудима, као да хтеде угушити силно куцање срца.

— Ево их! продера се одједном грамљиви победник. Ево их! моји луидори, моје благо! И то у празничном пренику оног малог лицемера Лимузинца. Видите газда, они су онакви, као што сам вам рекао. Ево Наполеона, и човека са перчином и Филипа, кога сам огризао. Глете зарез. Ах! мали нитков! са изгледом свеца. Пре бих био посумњао на оног другог. Ах! зликовац! потрениће робијашку тамницу.

У овом тренутку Жан-Франсоа чу добро познате кораке Савиниенове, који се полако пењаше уз степенице.

— Дуго ће се пети, помисли он. Три су спрата. Имам времена. Па, отворив врата уђе, блед као смрт у собу, где виде гостионичара, запрепашћену собарицу у једном углу, и Оверњанца на коленима међу распретаним гомилама, како страсно грли своје парчиће злата.

— Доста једном, рече он потмулим гласом. Ја сам узео тај новац и ставио га у сандук нашег друга. Али то је сувише гнусно. Ја сам лопов, али не Јуда. Јавите полицији. Ја нећу бежати. Само треба да речем неколико речи на само Савиниену, који долази.

Најпосле дође и мали Лимузинац и, видев да је злочин откривен, сматрајући себе за изгубљена, оста тамо укочених очију и опуштених руку.

Жан-Франсоа скочи, обеси му се о врат, као да хтеде да га загрли; укудути уста над ухом Савиниеновим и рече му тихим гласом који моли:

— Ћути:

По том обрнув се осталима:

— Оставите ме сама са њим. Нећу отићи, велим вам. Закључајте нас ако хоћете, само нас оставите саме.

И покретом заповедничким показа им врата. Они изиђоше.

Савиниен изломљен очајним стањем, спусти се на једну постељу, обори очи не разумевајући ништа.

— Чуј, рече Жан-Франсоа, ухватив га за руке. Ја погађам. Ти си украо три наполеона, да за њих купиш какве драгулије некој девојци. То би те стало шест месеци робије. Али човек отуда излази само да се њој опет врати, и ти би постао редован гост кривичних судова и тамница. Ја сам провео седам година у Жен-Детни, једну годину у Сент-Пелажи-у, три године у Поаси, пет година у Тулону. Сада немај бриге. Све је уређено. Ја сам дело свалио на моја леђа.

— Несрећник, повика Савиниен; али се нада већ препорађаше у његовом презривом срцу.

— Када је старији брат под заставом, млађи не одлази, одговори Жан-Франсоа. Ја сам твој заменик и то је све. Ти ме љубиш мало, зар не? Платио сам. Без детињарије. Не одбијај. Они би ме поново оковали једног од ових дана, јер ја сам побегао испод надзора. И сем тога као што видиш, онај живот онамо, биће мање тежак за мене, него за тебе; а ја не

жалим ово што чиним, само ако ми се закунеш, да ово што си учинио, никад више нећеш чинити. Савиниене, ја сам те волео, и твоје пријатељство чинило ме је врло срећним; јер захваљујући њему, од кад сам тебе познао, ја сам остао поштен, чист, и такав, какав би може бити увек био, да сам имао, као ти, оца који би ми ставио у руке какав алат. Једино сам жалио, да теби не останем бескорисан, и што те варао о својој прошлости. Данас ја сам себи маску скинуо спасавајући тебе. Све је добро. — А сад с Богом! не натеруј сузе на очи и загрли ме; јер већ чујем тешке чизме по степеницама. Они долазе са полицијом, а ти људи не треба да виде да се ми тако добро познајемо.

Он притиште Савиниену на своје груди, по том далеко одскочи кад се врата широм отворише.

То беше гостионичар са Оверњанцем и жандармима. Жан-Франсоа искочи у ходник, пружи руке у лисице и смејући се подвикну:

— Напред, стара гардо!

Данас је он у Кајени, осуђен на вечиту робију.

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јефта Угрчић

10

— Пустите и мене, браћо, продера се један момак из гомиле, коме се беше прохтело, да помогне.

— Седај, седајте сви! дере се Миколка, — све ће вас повести. Умртвићу је!... И непрестано удара, удара, па већ и не зна чиме би је још ударио, толико се острвио.

— Татице, татице, виче он оцу, — татице, шта раде ови? Татице, они туку бедно коњче!

— Хајдемо, хајдемо! вели отац, — пијани су па бесне, лудаци једни: хајдемо-те, не гледај тамо! — и хтеде да га одведе, ну се он измигољи из очевих руку, и, не мислећи ништа, потрча коњчету. Али је бедном коњићу већ било рђаво. Он се задувао, час застане, час опет повуче, само што не падне.

— Удри, док не цркне! виче Миколка, — кад је већ тако пошло. Умртвићу га!

— Јеси ли ти крштен, Бога ти, или ниси; као да си из шуме утекао! довикује један старац из гомиле.

— Да ли је још когод видео, да такав коњчић повуче толики терет! додаде други.

— Уморићеш га! виче трећи.

— Батали! Моје је добро! Шта ми се хоће, то и радим. Нећите се још! Седајте сви! Хоћу бап, да одмах скоком пође!...

На једаред се разлеже општи смех и наткрили све: кобилица није могла да поднесе учестане терете и, у немоћи својој, стаде се ритати. Чак ни старац није могао да се уздржи, него се насмеја. А како и не би: овако бедна кобилица, па се још ритала!

Два момка из гомиле дохватише још по бич и притрчаше коњчићу, да га с бока ударају. Сваки је отрчао на своју страну.

— По њушци ти њу, по очима ударај, по очима! дере се Миколка.

— Да певамо, браћо! викну неко с кола, и сви у колима прихватеше. Разлеже се сокачка песма нека, ударају дахире, одјекује звиждање... Она жена ломе орахе и смешка се.

...Он трчи око коњића, отрча спреда, види, како га шибају по очима, по самим очима! Он је плакао. Срце да му препукне, а сузе теку. Један од оних, што удараху, окачи и њега по лицу; али он не осећа, он само ломе своје руке, виче, баца се седоме старцу с белом брадом, који клима главом и све то осуђује. Једна жена дохвати га за руку и хоће да га одведе: али се он оте и опет притрча коњићу. Овога је при последњим напорима већ издавала снага, па ипак је пробао, да се још који пут ритне.

— Да те ђаво носи! узвикује разљућен Миколка. Баца бич, сагну се и извлачи са дна својих кола дугачку и дебелу мотку, хвата је обема рукама за крај и снажно размахну над риђушом.

— Смрвиће је! вичу у наоколо.

— Убиће је!

— Моја је! дере се Миколка и јако замахнувши опусту мотку. Одјекну тежак удар.

— Удрите је, удрите! Шта сте стали! довикују гласови из гомиле.

А Миколка измахује и по други пут, и други ударац са свом снагом паде на леђа несрећног живићета. Оно се скљуси задњим делом тела, али скочи одмах и трза, трза последњим напрегнутим силама својим на разне стране, само да би повезло; али га са свију страна дочекују шесторе камције, а мотка се поново диже и пада по трећи, а, затим, и четврти пут, одмерено, с највећом жестином. Миколка да побесни, што га не може једним ударцем убити.

— Та не гине лако! вичу са свију страна.

— Сад мора пасти, браћо, па ће јој ту и крај бити! повика из гомиле неко са уживањем.

— Сикиром ти њу, шта ту ваздан! Треба с њом свршити од једаред! виче трећи.

— Ах, комарци те изели!... Одмакните! дере се Миколка у беснилу, баца мотку, опет се сагнуе у колима и извлачи гвоздену ђускију. Пазите! виче, и, колико га снага доноси, измахну и лупи своје бедно коњче. Ударац тресну; кобилица се поведе, поклекну, хтеде као да повуче, али га ђускуја изнова ужасном силином дохвати по леђима, и он паде на земљу као да му се једним махом потсекоше све четири ноге.

— Дотуци га! дере се Миколка и силази, као изван себе, с кола. Неколико момака, такође зајапурени и пијани, дохвате, шта је коме дошло до руку — бичеве, батине, мотке — и потрче кобилице, која је већ издисала. Миколка стаде са стране и поче ударати ђускијом по леђима. А бедно живићче испружи губицу, тешко уздахну и прче.

— Сврши! повикаше из гомиле.

— А зашто није галопирало?

— Моје је добро! дере се Миколка с ђускијом у рукама и закрвављеним очима. Стајао је, као да је жалио, што више нема кога да туче.

— Е баш немаш душе! вичу сада многи из гомиле.

А сиромас дечко већ је као изван себе. С вриском се прогура кроз гомилу до коња, дохвати његову мртву, окрвављену главу и љуби је, љуби је у очи, у уста... А затим на једанпут скочи и, као ван себе, притрча са уздигнутим песницама на Миколку. У том га тренутку отац, који га је већ дуго гонио, најзад дохвати и изнесе из светине.

— Хајде! Хајде! вели му он, — да идемо кући!

— Татице! За што су они... сирото коњче... убили? јеца он, а дисање му застаје, и речи се крицима отимају из стегнутих груди његових.

— Пијани су, па бесне. Шта се нас то тиче? Хајдемо! уђуткује га отац. Он обухватио оца обема рукама, а нешто му тешко у грудима, тако тешко. Хтео би да одахне, да викне, и пробуди се.

Пробудио се сав у зноју, с мокром знојавом косом, дишући брзо, и диже се испуњен страхом и ужасом.

— Хвала Богу, кад је само сан! рече он, седајући под дрветом и дубоко одахнувши. — Али, шта ли значи то? Да нисам пао у врућицу: тако одвратан сан!

Све му је тело било тако испребијано; тужно и мутно беше му на души. Он наслони лактове на колена и подупре главу обема рукама.

Боже! узвикну он, та је ли то могуће, да ћу ја одиета узети сикиру, да ћу ударити по глави, да ћу јој размрскати лобању... да ћу се вући по врућој, лепљивој крви, обијати браву, красти и дрхтати; сакривати се, сав упрекан крвљу... са сикиром у руци... Господе, да ли ће то да буде?

И он је дрхтао као прут, док је ово говорио.

— Ама шта ја то радим! продужавао је он, умирујући сам себе, и као у неком исчуђавању, — та ја сам знао, да то нећу моћи издржати, па зашто сам се онда до овога часа мучио? Та још јуче, јуче, кад сам пишао да чиним ону... *аробу*, још јуче сам се потпуно уверио, да ја нисам за то... Па нашто сад опет ово?... Зашто сам до овог тренутка још сумњао?... Зар нисам јуче, силазећи низ степенице, и сам казао, да је то подло, гадно, ниско, ниско... та, ето, и сама помисао на то учини да се престравим и разболим...

— Не, ја то не могу издржати, не могу издржати! Па рецимо, да и нема никакве сумње у свима тим рачунима, и нека је све оно, што је решено овога месеца, јасно као дан, тачно као аритметика. Господе! Та ја се, при свем том, нећу одлу-

чити! Ја то нећу моћи поднети, нећу поднети!... Па што сам онда, што сам и до овог тренутка...

Он се диже на ноге, с чуђењем погледа око себе, као да се диви и томе, што је зашао овамо, и пође Т-ском мосту. Био је блед, очи му гореле, изнемогао у свима деловима својега тела, али му се од једаред учини, као да је лакше почео дисати. Осетио је, да је збацио са себе тај страшни терет, који га је тако дуго притискивао, и у души му на једанпут постаде лако и мирно. „Господе! молио се он, — покажи ми пут мој, и ја ћу се одрећи овог проклетог... лудила свог!“

Прелазећи преко моста, он је тихо и мирно гледао на Неву, на жарки залазак зажареног, црвеног сунца. И не гледећи на малаксалост своју, он се није осећао уморним. Као да се чир на његовом срцу, који је читавог месеца сазревао, на једаред провалио. Слобода, слобода! Он је сад ослобођен свију тих мађија, сатанских мисли, заноса, искушења!

Доцније, кад год се сећао тога времена и свега, што се с њим десило тих дана, тренутка за тренутком, тачке за тачком, црте за цртом, њега је до празноверице поражавала једна околност, и ако у самој ствари не баш веома необична, али која му се затим постојано приказивала као неко предопредељење судбе његове.

Наиме: он никако није могао да појми и објасни себи, зашто се он, уморан, измучен — коме би згодније и лакше било, да се врати кући најкраћим путем, — враћао преко сенарског трга, преко којег му није било потребно ићи. Обилажење није било велико, али очигледно и савршено непотребно. Њему се, до душе, често дешавало, да се враћа кући, не сећајући се улица, којима је ишао. Али зашто баш, питао се увек, зашто баш да се тако важно, за њега тако одсудно, а у исто време сасвим случајно среташе на сенарском тргу (преко којег он, шта више, није ни морао ићи), деси од једном баш сад, у таквом часу, у таквом тренутку његова живота, нарочито у таквом расположењу његове душе, и то у таквим приликама, у којима је само и могло оно, то среташе, учинити најодсуднији и најважнији утицај на целу судбину његову? Баш га је ту нарочито и очекивало!

Било је око девет часова, кад је прелазео преко Сенарскога Трга. Сви су продавци прибавали своју робу са столова и столица, затварали своје радње и разилазили се кућама, као и њихови купци. Око гостионица у подрумчијима, по прљавим и смрдљивим авлијама околних кућа, а највише у крчмама, тискало се мноштво разноврсних раденика и одрпаница. Раскољников је особито волео таква места, као и све суседне улице, кад год би излазио беспослен у свет. Туда његови дровци нису свраћали на себе ничије охоло пажње и могло се ићи, како се хтело. Баш на углу К-не улице, трговали су муж и жена, на два стола, концима, врпцама, памучним тканинама и т. п. И они су се спремали кући, али су се задржали, разговарајући се с једном познаницом, која је туд прелазила. Та је познаница била Лизавета Ивановна, или просто, како су је сви и звали, Лизавета, млађа сестра оне исте бабе Аљоне Ивановне, колешке регистраторке и зајмодавке, којој је јуче одлазио Раскољников, да заложу сахат и да учини своју *иробу*... Давно је он већ све знао за ту Лизавету, па чак је и она њега нешто мало познавала. Била је то висока, незграпна, бојажљива, мирна, мал те не блесава девојка од тридесет и пет година, прави роб код своје сестре, код које је радила и дан и ноћ, дркћући пред њом и трпећи од ње чак и батине. Стајала је замишљена, с неким завежљајем у руци, пред трговцем и његовом женом и пажљиво их слушала. Ови су јој нешто врло живо објашњавали. Кад је Раскољников на једанпут спази, обузе га некакво чудновато осећање, као да се ужасно запрепастио, ма да у овом сусрету није било ничега страшног.

— Ви би, Лизавета Ивановна, требали сами да се решите, рече гласно трговац. — Дођите сутра, око седам часова. И они ће бити ту.

— Сутра? отегнуто и замишљено рече Лизавета, као да не може да се реши.

— Ах, како вас је застрашила Аљона Ивановна! зато-рока трговкиња, одлучна жена. — Кад вас погледам, изгледате ми сасвим као мало дете. А она вам још и није рођена сестра, па где како вас је потчинила...

— А ви немојте овом приликом ништа ни говорити Аљони Ивановној, прекиде је муж, — тако вам саветујем, па дођите нама и не питајући је. Ствар је врло добра. А после ће се и сестрица сама размислити.

— Дакле... баш да дођем?

— У седам сахата, сутра; и од оних ће бити овде; па се лично и одлучите.

— Приставићу и самовар, додаде жена.

— Добро, доћи ћу, рече Лизавета, још једнако размишљајући, и стаде се лагано с места кретати.

Раскољников у том већ прође и не чу више ништа. Он је пролазио лагано, неприметно, трудећи се, да му не измакне ни једна реч. Запрепашћење, које га у први мах снађе, заменило се мало по мало грозом, као да га нека језа прође преко леђа. Он је дознао, он је на једанпут, изненадно и сасвим неочекивано дознао, да сутра, тачно у седам часова увече, Лизавета, бабина сестра и њена једина укућанка, неће бити код куће, и да ће, према томе, баба, тачно у седам часова увече, *остати код куће сама*.

До његовог стана било је само још неколико корачаји. Дошао је кући, као на смрт осуђени. Ни о чему није мислио, нити је могао о чему мислити; али је целим својим бићем, на једанпут, осетио, да у њега нема више ни слободе суђења, ни воље, и да је све, на једанпут, коначно решено.

У осталом, кад би чак и читаве године требао да чека на згодну прилику, то и онда не би било могуће сигурније рачувати на успех своје намере него у овој прилици, која му се овога часа на једанпут пружише. У сваком случају било би тешко дознати дан пре и то насигурно, са већом тачношћу а с мањим ризиком, без сваког опасног распитивања и истраживања, да ће сутра у то и то доба, така и така баба, на коју се спрема напад, бити код куће сама самцита.

VI.

Десило се, да је Раскољников доцније сазнао, зашто су трговац и његова жена призивали себи Лизавету. Ствар је била са свим обична и није ту било ничег особитог. Једна страна бедна породица продавала је своје ствари, хаљине и остале женске потребе. Па како се то није могло продавати на отвореној пијаци, то су они тражили посредницу; а Лизавета се занимала тим: она је примала наруџбине, тумарала таквим послом и имала добру практику и широк круг муштерија за то, што је била веома поштена и увек је казивала последњу цену; није марила да се цењка, па какву ти цену каже, тако је и било право. Иначе је говорила врло мало, и, као што је већ казано, била је тако смирена и бојажљива...

Али Раскољников је у последње време постао празноверан. Последнице празноверја оставиле су у њему још дуго после тога неизгладивог трага. И у целом том послу он је био вазда наклонен, да види као неку чудноватост, тајанственост, и као неко присуство, Бог те пита, каквих особитих утицаја и загонетних сила. Још прошле зиме, један његов познаник, Ђак Покорјев, при свом поласку у Харков, казао му је, као уз разговор, адресу бабе Аљоне Ивановне, ако би га случајно натерала нужда, да што заложу. Дуго он није отишао њој, јер је давао часове и провлачио се како тако. Тек пре месец и по дана сетио се он те адресе; имао је две ствари згодне за залогу: стари очев сребрни часовник и мален златан прстен са некаква три црвена камена, који му је дала за спомен сестра при растанку. Решио се да однесе тај прстен; наставши бабу, одмах на први поглед, још и не знајући о њој ништа особито, осетио је према њој неодољиву одвратност. Узео је од ње две рубље и уз пут сврати у једну просту кафану. Ту заиште чаја, седе и дубоко се замисли. Чудновата мисао рађала се у његовој глави, хоће да прокљиви као пиле из јајета, и веома га је занимала.

Одмах поред њега за другим столом, седео је некакав ђак, који му је био са свим непознат, и млад један официр. Они су играли билијара на почету да пију чај. На једанпут он чу да ђак говори официру о зајмодавци Аљони Ивановној, колешкој секретарици и казује му њену адресу. Већ само то учинило се Раскољникову некакво чудновато: он тога часа отуда, и овде разговор о њој. То је проста случајност, али он ето није могао да се отргне једном са свим необичном утиску, и сад као њему за љубав, као да би хтео, да му се улаже: ђак

поче на један пут причати другу свом о тој Аљони Ивановној разне појединости.

Славна је она, говорио је он, — код ње се може свагда добити новаца. Богата је као чивутин, у стању је да изброји на један пут пет хиљада, али опет није од раскида, да прими заложницу и од једне рубље. Многи су од нас одлазили њој. Само што је стрвина ужасна...

И сад стаде причати како је она зла, инаџика; па само ако залога стоји један дан више, преко рока, ствар је пропала. Даје четири пута мање него што вреди ствар, а интерес узима по пет, па чак и по седам од сто месечно итд. Так се распричао, па осим свега, додаде још, да баба има сестру Лизавету, коју она, тако мала и гадна, веома често туче и држи под савршеним притиском, као какво неодрасло дете, ма да је Лизавета најмање осам стопа висока...

— Та и она је феномен! узвикну ђак и засмеја се.

Почеше говорити о Лизавети. Так је причао о њој са неким особитим задовољством и све се смејао, а официр је слушао са великим интересовањем и замолио је ђака, да му пошаље ту Лизавету ради оправке рубља. Раскољникову није измакла ни једна реч, и све је разумео врло добро: Лизавета је била млађа сестра бабина, али од друге матере, и било јој већ тридесет и пет година. Она је радила сестри дан и ноћ, била је у кући и место куварице, и место праће, а осим тога ишла је и прала туђе, и сву зараду давала је сестри. Није смела примити никакву поруџбину, нити узети какав посао, без допуштења бабина. А баба је већ била начинила завештање, што је знала и сама Лизавета, којој, по том завештању, није било остављено ни гроша, осим покретности, столица и остало; а сав новац био је одређен једном манастиру у Н-ској губернији, за вечни помен душе бабине. Лизавета је била грађанка, а не чиновничког соја, девојка, и већ сама по себи ужасно нескладна веома високог раста, с дугачким, некако кривим, великим ногама, вазда у гломазним ципелама, али се иначе држала чисто. А главно, чему се ђак непрестано чудио и смејао, било је то што је Лизавета сваки час била трудна...

Ама ти рече, да је она наказа? примети официр.

Јест, прномањаста је, изгледа као преобучен војник, али, знаш, није са свим наказа. Има тако доброћудно лице и очи. Шта више веома доброћудно. Да је тако, доказ је — што се многим допада. Она је к тому још мирна, скромна, ђутљива, а пристаје на све, на све пристаје. А и осмејак је у ње веома пријатан.

— Та она се, канда, и теби допада? засмеја се официр.

(Наставиће се).

ФРАГМЕНТИ

о

ПСИХОЛОГИЈИ ПОЛНОГА ЖИВОТА

од Д-ра Крффт-Ебинга проф. у Бечу.

Плођење рода људског није подвргнуто каквом случају или самовољи појединаца, већ је опредељено природним нагоном, који снажно и заповеднички тражи, да се задовољи. Задовољавањем овог природног нагона, не задовољавају се само чулна уживања и извори телесне насладе, већ и виша осећања, да се властита, пролазна егзистенција продужи у простору и времену, пренашањем телесних и душевних особина на ново биће. У грубој, чулној љубави, у похотљивом нагону, да задовољи природни нагон, стоји човек на истом ступњу на коме и животиња, али је човеку дано, да се испне на висину, на којој га природни нагон не прави више спутаним робом, а снажно осећање и прохтев буде виша, племенитија осећања, која — поред свег тога, што им је извор чулне природе — скривају у себи читав свет лепога, узвишенога, моралнога.

На овом ступњу стоји човек над природним нагоном и црпи из чистога извора снагу и подстицај на племенитије уживање, озбиљан рад и достигнуће идеалних сврха. С правом назива Maudsley полна осећања подлогом за развиће социјалних осећања. „Кад не би било у човеку нагона за плођењем и свега онога, што душевно отуд излази, то би се готово сва поезија, а може бити и свако морално осећање уништило.“

Свакојако је полни живот најснажнији фактор у индивидуалном и друштвеном животу, најмоћнији импулс да се уложи снаге, да се што добије, да се оснује домаће огњиште, да се пробуде алтруистички осећаји најпре према лицу другог пола, за тим према деци и у даљем току према целој људској друштву.

На тај начин сва етика, велики део естетике и религије имају своје порекло у полном осећању.

Па као што полни живот може да буде извор највиших врлина, до жртвовања властитога „ја“, тако се исто услед своје чулне моћи може изродити до снажне страсти и развити у највећи порок.

Као страст, ослобођена окова, љубав личи на вулкан, који уништава и опустошава; личи на провалу, која све гута — част, имање, здравље.

Од великог је психолошког интереса испитати све фазе развића, кроз које је пролазио полни живот у току културног развића човечанства до данашњег морала и данашњих обичаја.¹⁾ На првобитном ступњу развића изгледа да је задовољавање полних потреба код човека исто онако као и код животиња. Сам полни акат врши се јавно и човек и жена не стиде се, да иду голи. На овом ступњу (в. Ploss, das Weib.) видимо још и данас дивље народе, нпр. Аустралијанце, Полинесце, Малајце на Филипинима. Жена је опште добро мушкараца, привремени плен снажнијега, јачега. Овај тежи да задобије најлепше индивидуе другог пола и тиме инстинктивно врши извесну врсту полног одабирања.

Жена је покретна ствар, предмет куповине, измене, поклона, предмет чулне насладе, оруђе за рад. Почетак морала у полном животу чини јављање осећања стида према друштву гледе полнога нагона и срамежљивости у полном саобраћају. Отуда излази тежња, да се срамни делови покрију („увидеше, да су голи“), као и да се полни акат скривено врши.

Да се на овај ступањ културе дође помаже и сама хладноћа и клима, које изазивају потребу за покривањем целога тела. Отуда се делимично објашњава чињеница, да се код северних народа срамежљивост даје антрополошки пре доказати него код јужњачких народа.²⁾

Даљи моменат у културном развићу означен је тиме, што жена престаје бити покретна ствар. Она постаје личност, и, ма да још стоји друштвено дубоко испод мужа, жени се признаје право, да располаже над собом и својом љубави.

На тај начин постаје предмет такмичења мушкараца. Грубим чулним осећањима придружују се почеци етичких осећања. Комунизам жена престаје. Индивидуе различног пола бивају привлачене једно другоме телесним и душевним особинама и указују међусобно насладе љубавне. На овом ступњу жена има осећај, да њене дражи припадају само једноме човеку, налазећи интереса, да их од осталих прикрије. Овим су поред срамежљивости створени и основи чедности и полне верности — док траје веза љубави.

Овај се ступањ достиже у толико пре тамо, где се ствара потреба, да услед прелаза из номадскога живота у стално настањене жене, човек има друга у животу за газдинство, и домаћицу за жену.

Међу народима источњачким овај су ступањ рано достигли Јегипћани, Јевреји и Грци, а међу народима западним — Германи. Свуда се на овом ступњу налази уважање невиности, чедности, стида и полне верности, док код осталих народа на против уступала су се женска чељад гостима, да их полно употребе.

Да је ово прилично висок ступањ морала, дају нам доказа Јапанци, код којих је обичај, да жену тек онда удоме, пошто је годинама била у гостионицама, где се продаје чај, што исто толико значи колико и наши бордељи. Код њих нема ничега што бode очи и кад жена иде гола. Код Јапанаца се може свака неударта жена проституисати, не губећи ни мало од своје вредности, што само даје доказ, да се код овог чуд-

¹⁾ Упор. Lombroso, der Verbrecher.

²⁾ Упор. интересантно и антрополошким чињеницама богато дело: Westermarck: „The history of human marriage“, особ. р. 208, „да није осећај стида проузроковао покривање тела, већ напротив: покривање тела изазвало је осећај стида“. Покривање срамних места изашло је из жеље људи и жена, да се привлачним направе.

ног народа жена сматра у браку само као средство за уживање, рађање и рад, а иначе нема никакве етичке вредности.

Да полни саобраћај постане моралнији, дало је и хришћанство снажан импулс, ставивши жену на исти друштвени ступањ с човеком, и прогласивши везу љубави између човека и жене за верско — моралну установу.¹⁾

Овим је показано, да љубав човечеја на вишем културном ступњу може бити само моногамичка и да се мора оснивати на трајном уговору. Ако природа и тражи само плођење, то једна заједница (фамилија или држава) не може постојати без гаранције, да се оно што дође на свет не развије физички, морално и умно. Ставивши жену на равну ногу с човеком, установивши моногамни брак и утврдивши га правном, моралном и верском везом, хришћанство је дало хришћанским народима душевно и материјално надмоћство над полигамним народима, особито пак над исламом.

И ако се Мухамед трудио, да укине положај жене као ропкиње и оруђа за чулне насладе, и да постави жену на друштвени брачни виши ступањ, ипак је жена остала у исламском свету много нижа од човека, коме једино беше остављено право на развод брака, и то на врло лак начин.

Ислам је потпуно искључио жену од учешћа у јавним пословима и тиме је спречио њено умно и телесно развијање. Тиме је остала жена муслиманска у ствари средство за чулне насладе и за одржање расе; док се врлине и моћи хришћанске жене као домаћице, васпитачице деце, равноправне друге човекове, могаху сјајно развијати. Тако се стави ислам са својом полигамијом и харемским животом у потпуну противност према моногамији и домаћем животу хришћанског света.

На исти се контраст налази, кад се упореде обе религије односно живота на другом свету; јер док се по хришћанском веровању представља рај као место, где се ослобађа човек свију чулних наслада, уживајући само духовне дарове, дотле

¹⁾ Ово опште и од многих културних историчара постављено мишљење, мора се ограничити, у толико, да је симболички и верски карактер брака утврђен тек на Сабору у Тријенту, ма да је и од пре било у духу Хришћанства, да се жена ослободи и подигне из нижега положаја, који је заузимала у Старом Свету и у Старом Тестаменту.

Што се ово овако доцне десило, даје се објаснити традицијама о секундарном стварању жене из ребра човечејег, о њеној улози при првом греху и отуд посталој клетви „нека је твоја воља подложна човеку.“ Пошто је први грех, за који Стари Завет окривљује жену, постао камен темељац црквене учености, морао је друштвени положај жене све дотле да рамље, докле није дух Хришћанства победио традицију и схоластику.

Значајно је, да јеванђеља не наређују ништа у корист жене, изузимајући забрану отерати жену (Мат. 19. 9.) Благост према рушитељи брака и према покајници Магдалени не дотиче се самога положаја жене. На против пак Павлова писма изјављују, да положај жене не треба мењати (II. Коринт. 11. 3—12; Ефез. 5. 22. „Жене да слушају своје мужеве“ и 23 „да се жена боји човека“).

Како су пак свети оци били против жене због Евина греха, могу нас поучити ова места код Тертулијана: „Жено, да идеш увек у жалости и погружена, а очи твоје да су пуне суза. Ти си упропастила род људски!“ Свети Јероним се веома љути на жене. Он вели: „Жена је вратница ђавола, пут неправог, жаока скорпијина“. (De cultu feminarum I. 1).

Канонско право гласи: Само је човек створен по образу Божјем, а не и жена; с тога треба жена да му служи и да буде његова служавка!

Провинцијални сабор у Макону у VI. столећу дебатоваше озбиљно о томе, да ли жена у опште душу има.

Дејство ових црквених назора онака се код народа, који су примили Хришћанство. Код Германа је спала вредност Wehrgeld-у женском, овом највишем изразу њене вредности. (J. Falke, die ritter. Gesellschaft, Berlin. 1862. p. 49.). О уважењу оба пола код Јевреја види Мојсија III. 27.

Полигамија, у Старом Завету изречно призната (Deuteronom. 21. 15.), није у Новом ни где укинута. И збиља су хришћански владари живели у многоженству (нпр. Меровински краљеви као Хлотар, Шариберт I., Пипин I. и многи одлични франци, против чега црква тада није устала. (Weinhold, Die deutschen Frauen im Mittelalter.) упореди и Unger, Die Ehe etc. и Louis Bridel „La femme et le droit“, Paris 1884.

је фантазија муслиманска измалала појудни харемски живот са дивним хуријама у рају.

У пркос свему, што вера, закон, васпитање и морал пружа човеку да обузда чулни нагон, он је увек у опасности са светле висине чисте и чедне љубави да падне у близо грубе похоте.

Да се увек одржи на оној висини, треба му, да се непрестано бори између природног нагона и морала, између похотљивости и моралности. Само је јаким карактера било, који су се похотљивости ослободили и предали се чистој љубави, из које се рађају најплеменитије радости човечејег живота.

Може се о томе спорити, да ли је човечанство у току последњих векова постало моралније. Нема сумње, да је стидније постало, и ова културна појава, да се сакрије чулно-животињска потреба свакако је један уступак од порока врлини. Читајући Шерово дело „Немачка Културна Историја“, свак ће увидети, да су наши морални погледи куд и камо просвећенији од оних у Средњем Веку, ма да се мора признати, да су на место пређашње грубости израза ступили само финији обичаји без веће моралности.

Пореде ли се међу тим поједине епохе и културне периоде, то нема више сумње, да јавни морал, и поред периодичких застоја, стално напредује с културним развићем, и да на путу овог моралног напредовања хришћанство представља једну од најмоћнијих полуга.

Ми смо данас далеко над оним полним приликама, које се виде у содомистичком веровању у богове, у народном животу, законодавству и религиозним обредима старих Грка, а да и не говоримо о култу Фалуса и Приапуса у Атијана и Вавилоњана, о Баканагијама старог Рима и о одличном јавном положају који заузимаху хетере у тих народа.

У лаганом, често неприметном кретању, што га чине људски обичаји и морал, показују се колебања, флукуације, као што у индивидуалном животу полна страна има своју плимину и осеку.

Епизоде моралног опадања у животу народа долазе увек са временом мекуштва, изобиља и раскоши. Ове се појаве могу замислити са јачом запетошћу нервног система, која мора доћи с увећаним потребама. Са појачаном нервозношћу пење се и похотљивост и водећи народ на изгреде, поткопава основе друштвене, моралне и чистоту породичног живота. Јесу ли оне изгредима, браколомством, раскоши поткопане, онда је пропаст државног живота, материјална, политичка и морална рујина неотклоњива. Поучљиве примере у овом погледу пружа нам Рим, Грчка, Француска под Лујем XIV. и XV.¹⁾

У времена државне и моралне пропасти јавља се најмонструознија блуд у полном нагону, који би се делимично могао свести на психичку и невро-патолошку стању у народу.

Да су велике вароши гнезда нервозности и дегенерисане похотљивости, види се из историје Вавилона, Ниниве и Рима, као и из мистерија модерног велико-варошког живота. Значајно је, као што је Плес показао, да се полна изрођења код нецивилизованих или полуцивилизованих народа не јављају (изузев код Алајата, за тим у виду мустурбације код Оријенталкиња и Нама-Хохентоткиња).²⁾

Испитивање полног живота треба почети са развићем индивидуе у пубертету и пратити га кроз различне фазе, све до угашења полног осећања.

Лепо црта Мантегаца у својој „Физиологији љубави“ чежњу и тежњу пробуђеног полног живота, о чему се слушања нејасна осећања и тежње јављају далеко пре развића пубертета. Ова је епоха физиолошки најзначајнија. Значење полног фактора за душевни живот даје се мерити прираштајем осећања и идеја, које буди ова епоха.

Оне, у почетку тамне, неразумљиве тежње, постале из осећања, која су дотле неразвијени органи у свести побуђивали, наступају силно дражећи осећајни живот. Психолошка реакција полног нагона за време пубертета појављује се у различитим појавама, којима је заједничко узрђано душевно стање

¹⁾ Упореди Friedländer, Sittengeschichte Roms, Wiedemeister, Der Cäsarenwahnsinn.

Moreau, Des aberrations du sens genesiopue.

²⁾ Ови подаци противрече Friedrich-у (Hdb. der gericht. Praxis, 1843. I. p. 173.) по коме је педерастичка код дивљака врло честа ствар; а тако исто и Lombroso (op. cit. 42.).

и тежња, да се загонетно стање душе на ма који начин објасни. Слично је са религијом и поезијом, које и онда чак, кад је развиће полног нагона већ прошло и оно првобитно неразумљиво расположење и она тежња већ објашњено, стоје још увек под утицајем полног света. Ко би у то посумњао, треба се само сетити, како се често јављају религиозна маштања у време пубертета, нека се сети борбе светаца с полным нагоном¹⁾ као и оних одвратних сцена, правих оргија, религиозних светковина старога света, а тако исто и скупова неких новијих секата, а да и не говоримо о похотљивој мистици, која се налази у обредима старих народа. Тако се исто виђа, да ненамирена похотљивост тражи задовољства у религиозним сањаријама и налази.²⁾

Али и у области несумњиво душевно-болеснога показује се ова веза између верскога и полнога осећања. Довољно је указати на силно развијену похотљивост међу болесницима, који пате од религиозног лудила, на ону смешу полнога и религиознога делиријума, као што се то често код психозе опажа, (нпр. жене манијакалне, које се издају за Богородицу), али особито код психозе на мастурбаторској основи; на послетку показати још на свирепу — ушкљивање самога себе, неповреде, шта више крштавања услед болеснога, полнога и религиознога осећаја.

Покушај, да се објасне аналогije између љубави и религије, удара на велике тешкоће. Аналогija има у великом броју.

Осећај полне склоности и верски осећај (посматрани као психолошка чињеница) састоје се обоје из два елемента.

У религиозној области је првобитан (примеран) осећај зависности, чињеница коју је Шлајермахер сазнао далеко пре, него што је новије антрополошко и етнографско испитивање на основу посматрања примитивних друштава дошло до истог резултата. Тек на високом ступњу културе ступа други прави етички елемент — љубав према божанству — у област религијску. На место злих демона код дивљих народа ступају сад час добри час зли духови разних митологија, док на послетку не ступи Бог, као општи дародавац вечнога спаса; све једно, да ли је то добро на земљи, као што вели Јехова, или физичка наслада од Алаха, или поклоњени рај хришћански као вечито блаженство на небу, или пак то била будистичка Нирвана.

У полној наклоности је љубав, очекивање каквог бурног блаженства, првобитни елемент. Тек секундарно ступа осећај зависности. Ово постоји за оба пола у клици; по праву је пак само код жене, услед њене пасивне улоге при плођењу и друштвених прилика, јаче заступљено; изузетно је ово случај и са људима са женским склоностима.

Љубав је у обе области, религиозној и полној, мистична и трансцендентна, т. ј. при полној љубави не ступа свесно прави циљ нагона, одржање врсте; већ је јачина импулса снажнија, него икакво свесно задовољење, које би се дало оправдати. У религиозној области је добро, коме се тежи, и љубљено биће по самој природи тако створено, да је недокучно емпиричком сазнању. С тога оба душевна процеса остављају фантазији најшире поље.

¹⁾ Friedrich, Gericht. Psychologie, скупио је велики број оваких примера. Тако је калуђерицу Блаубекину мучила непрестано мисао, шта је могло постати од онога дела, што је при обрезану Христовом пропао. Вероника Јулијана, које се напала Није II. с побожношћу сећа, узимала је к себи у постељу јагње, љубила га, давала му да sisa из њених дојака, а све из побожности према небеском јагњету.

Света Катарина из Ђенове патила је често од унутрашње ватре и, да би се охладила, падала је на земљу, вичући: „Љубави, љубави, ја не могу више!“ При томе је осећала велику наклоност према свом исповеднику. Једнога дана метну његову руку на свој нос и осети мирис, који јој у срце продре, „небески мирис, чија би пријатност и мртве пробудила“.

Од сличне ватре мучене су и света Армела и света Јелисавета. Позната су искушења св. Антонија из Падове. Значајна је и једна стара протестантска молитва: „О кад бих те нашао, блажени Емануеле, о кад бих те имао у својој постељи, то би ми веселило душу и тело. Доби, сврати се к мени; моје срце нек буде твоја локница“.

²⁾ Friedrich, Diagnostik der psych. krank. Neumann, Lehrb. d. Psychiatrie.

Међутим оба имају један бескрајан предмет, у колико се блаженство, које ствара полно нагон, према свим осталим радостима несравњиво и неизмерно приказује; исто то вреди и о реченом блаженству религијском, које се по времену и квалитету приказује као бескрајно. (Наставиће се).

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Антиалкохолични конгрес у Паризу. — Крајем марта држан је у Паризу конгрес против злоупотребе алкохола. На конгресу је присуствовало преко хиљаду особа из Француске и изасланика са стране; званично су заступљене: Сједињене Северо-Америчке државе, Немачка, Данска, Русија и Финска, Норвешка и Шведска, Италија, Швајцарска, Румунија, Енглеска, Белгија и Холандија.

Конгрес је отворио Лежен, белгијски министар и председник главног међународног одбора друштава противу алкохолизма. Одмах је конституисано часништво конгреса, и то: почасни председник Т. Русел, члан медицинске Академије, сенатор; почасни подпредседници: Бруардел, старешина медицинског факултета у Паризу, Тирана, владика из Нансија, Миран, народни посланик; председник доктор Легрен, главни лекар париских лудница; потпредседници французи: доктор Жофрота, професор медицинског факултета у Паризу, Жофре, главни секретар Лиге за јавну моралност; подпредседници страни: Лежен (Белгија), Баер, г-ђица Хофман, Милендорф (Немачка), Барофин, Тигерштет (Русија), г-ђица Селмер (Данска), г-ђица Хеленијус (Финска), Роша (Италија), Форел (Швајцарска), Тирон (Румунија), Дилон (Енглеска); секретари: доктор Боасие, главни секретар француског антиалкохоличног савеза, г-ђица Легрен, Лалман, учитељ.

Конгрес се одмах поделио у три секције: медицинске науке и хигијене, политична и социјална економија, настава, васпитање и пропаганда.

Пошто је Рафаиловић у име руске владе поднео извештај о функционисању монопола алкохола у Русији, и пошто су представници страних држава рекли неколико речи у име својих влада, заказана је седница за други дан.

23. марта било је на дневном реду: „улога универзитетске омладине у борби противу алкохолизма“ (расправљачи и говорници: Бисон, бивши директор основне наставе у Француској, професор на Сорбони; доктор Бруно, ректор медицинске школе у Руану; Ријсен, професор колежа у Ла Ромеш, и улога средњих школа у борби противу алкохола (Жилбол, професор лицеја у Тулузи; Барбеј, адвокат).

24. на дневном је реду било: „антиалкохолна настава после основне школе“ (Баје, директор основне наставе у Француској; Торп из Јорка, (Енглеска), „школска и после школска удружења умерености“ (Бодрилер, надзорник школа у Паризу; Е. Пести, главни инспектор наставе у Француској; ван ден Вуде, новинар из Холандије); „спремање наставнога особља за антиалкохолску борбу у школи и ван школе“ (Марилије, професор; Херко, професор и новинар, из Швајцарске; Дон, главни секретар холандског учитељског друштва умерености).

Идућега дана: „Алкололизам и услови рада код радника; а.) у варошима: алкохолизам у радионици, несрећни случајеви у раду, алкохолизам и смањивање раднога дана; б.) по селима: (Вандервелд, народни посланик у Белгији; доктор Федхерб председник друштва антиалкохолске пропаганде у Рубеу; доктор Деферне, инспектор хигијене у Белгији; Хербет, државни саветник).

Последњега дана: „Споразум између држава за заштиту дивљачких раса од алкохола“ (ђенерал Гамени, гувернер Мадагаскара; Лежен, белгијски министар; де Колвиљ, свештеник из Брајтона у Енглеској; Морисо, учитељ.); „Антиалкохолна борба у војсци и помоћу војске“ (доктор Воклероа, професор хигијене у војној школи у Брислу, Белгија; Репонд, пуковник швајцарске савезне војске; Паркер, пуковник војске сједињених Северо-Америчких Држава, ђенерал Вомлеј; главни командант енглеске војске).

Тих дана давата су и два јавна предавања: „О улози жене у антиалкохолној борби“ од г-ђе Елизе Селмер, председнице Друштва данских жена за умереност, и „Свештенство и пароси разних вероисповести у борби противу алкохолизма“, од Турине, владике у Нансиу, и Роше, настора из Ђенове.

Часништво конгреса примио је у нарочитој аудијенцији Председник Републике.

Зверски злочин. — У Шоази-ле-Роа, близу Париза извршен је страхан злочин, који је јако заинтересовао јавно мњење али коме прави кривац још није нађен.

Ових дана нестало је у томе месту једне мале девојчице по имену Лујзе. На захтев родитеља, полиција је одмах почела истрагу. У једном оближњем млину нађено је трагова по којима се дало закључити да је несрећна девојчица прво силована, а за тим удављена. Највештији агенти полицијски предузели су истрагу. Утврђено је да је дете познавало убицу, и да је својеволно дошло у млин. Шеф париске полиције Рошфор наредио је да се чакљама тражи по реци мртво тело, и у исто време да се ухапсе неколико сумњивих личности.

Три дана се тражило тело по Сени, и многобројна радознала публика присуствовала је томе тражењу. Трећег дана после подне када се већ почело очајавати, један сељак нашла чакљом нешто меко, и извуче мртво тело Лујзино. Слутња полицијских агената обистинила се: дете је силовано, а за тим удављено и бачено у реку.

Истражни судија био је врло пажљив, када је несрећној мајци саопштио да јој је кћи нађена. Она је одмах узвикнула: „Жива, господине?“ Кутање судијино било је довољан одговор. Мајка стаде јецати, и остала деца ударише у плач...

Полиција мисли да је наишла на прави траг. Сумња је пала на некога Шарла Плантоа, скитницу, старог четрдесет и четири године, који има надимак: Шакал. Шакал је то вече виђен близу млина, и то пијан; сутра дан после убиства њега је нестало, и сада се за њиме најживље трага.

Злочин у лудници. — Из Парпињана у Француској, јављају следеће: Леон Барду, фабрикант, стар 48 година, пре неколико дана изненадно и неочекивано је полудео. У наступу лудила убио је из револвера своју сестру Евгенију Барду, жену бившега кмета у Перпињану, када се ова са својом ћерчицом враћала из цркве, и приближила се да га загрли.

Затим, окрене револвер на сама себе и једним метком размрска главу.

Барду је полудео услед напада једнога меснога листа, који га је оптуживао да је учествовао у неким прљавим акционарским предузећима. Пре тога покушавао је једном да скочи са брзога воза, враћајући се из Бреста где је био у посети својој удатој кћери.

И брат и сестра сарањени су уз многобројно учешће меснога становништва, које је ова страховита драма јако потресла. Дете, застрављено страховитим призором, још се није повратило к себи и није у стању ни једну реч да каже.

Драма у кинеском посланству. — Прошлого фебруара секретар кинеског посланства у Паризу И ли Шу убио је другог секретара посланства Лиен Јунга, а за тим извршио самоубиство. Три дана после тога, аташе истога посланства Ши Мин покушао је такође да изврши самоубиство, скочивши у Сену.

Кинеска влада тражила је дипломатским путем од француске владе да предузме истрагу у овом тајанственом случају. Истрага још траје.

Убиство у школи. — У учитељској школи, у Клермон Ферану, у Француској, два ђака, из непознатих узрока, јако се заваде. Так Вашер удари два пута ножем у трбух свога друга Кентија.

Рањеник је одмах пренет у болницу, где је после неколико часова умро у највећим мукама. Убица, чим је видео, шта је учинио, покушао је да се убије, али је у томе спречен и одведен у затвор.

Правосуђе у Француској и у Алжиру за 1896. год. — О томе званични лист француски доноси ове податке о раду апелационих судова: Број оптуженика смањило се од 3.553 у 1895., на 3.500 у 1896., али тужбе су се подигле од 2.526 на 2.588. У 1893 оптужено је због убиства и тровања 559, 494—1895, а 466—1896. Због детоубиства било је оптужено 1893.—279, а 1896.—178. Због силовања пак 1893.—647 а 1896.—494.

1.098 лица осуђено је на робију, а 1.306 на затвор; 24 на смрт (од тога 6 гилотинисано, остали помиловани). Од 1877—1881. гилотинисано је 26, за других пет година, 1882.—1886. свега 36, од 1887.—1891 47, а од 1892—1896, 51 осуђено је на смрт, у истим петогодишњим периодима по размери: 126, 166, 144, 139.

Оптужених млађих од 16 година било је 17 мушких и 6 женских; а осуђеника између 16 и 21 године било је 477 мушких и 72 женских.

По занимању долази на сто хиљада оптужених, међу сељацима: за злочине против личности 4.2, за злочине против имовине 3.7; код индустријалаца: 5.2 и 6.9; код трговца 3.6 и 10.1; код слугу: 9.1 и 10.2; код интелигенције 2.3 и 3.2.

На сто оптужених није знало да чита: 18 убица, 22 за силовање, 14 за крађе и проневере; знало је да чита: 79 убица, 73 за силовање, 84 за крађе и злоупотребе; образованих је било: 2.36 убица, 3.66 за силовања, 2.41 за крађе и проневере.

Нижи судови су имали да суде у 419.129 спорова, и то за повреде тела 26.482 (24.840 у 1895.) На жене долази 13%, као и у 1895.

Пред свима судовима француским било је 504.202 предмета.

Од Сциле до Харибде. — Г. Б..., богат фабрикант из провинције, дође пре неколико дана у Париз да проведе неколико дана. Ту се, на неким тркама, упозна са једном елегантном дамом која га позове да јој учини посету.

На уречено време господин Б... отиде код своје нове познанице, и таман када је стигао искочи пред њега у предсобљу нека личност и шчепа га за гушу.

— Шта радите ви овде? повика му. Ја сам муж њен. Ко вам је дозволио да дођете овде.

Чим се појавио на сцену овај назови муж госпође је било нестало. Господин Б... виде у какву је гомилу запао и са каквим људима има посла, и грдну је муку имао док се нишчунао из руке „разјаренога“ мужа. Када је отишао на улицу, пишице се за њим: новог портфеља са знатном количином новаца није више било! Он намисли да целу ствар јави полицији.

Када је сутра дан пошао у полицију, виде три личности како се нешто разговарају са његовом вратарком. Једна од њих држала је у рукама његов портфељ. Г. Б... помисли да су то полицијски чиновници и да су пошли до њега ради истраге. Он им се обрати, и одиста они му се као такви и представе и позваше га у оближњи комесаријат. Уз пут му ови „агенти полицијски“ почеше саветовати да ће најбоље бити да ову ствар сврши без полиције и сами му се понуде као посредници. Г. Б... је видео у чему је ствар: дозво првог жандарма кога сретете. Два агента одмах побегосе, трећи, нека позната варалица, ухваћен је.

Серија самоубистава. — С године на годину број самоубистава у Паризу пагло расте, нарочито у пролеће. Само за један дан, 3 априла, било је једанаест самоубистава! Једна млада удовица, кројачица Легуж, која је од дужег времена била без посла, угушила је угљеном и себе и своја два детета. Муж и жена Бор свршили су са животом на исти начин. Девојка До ниер, од двадесет и једне године, скочила је кроз прозор са трећег спрата, и после два сата ужасних мука скончала са својим бедним животом. На исти начин, али на месту, убио се комисионар Дирен. Певач Лелон и његова жена легли су у собу где су претходно запалили угљен. Вратарка осети дим и силом развали врата. Несретнике су однели у болницу где су после кратког времена умрли. Учитељ Рутје пројурio је себи куршум кроз чело, и неки непознат старац скочио је у Сену и удавио се.

Убиство. — У Клишиу је осуђен на три године робије изветрели алкохоличар Кере, стар 63 године, који је јесенас на врло свиреп начин убио своју љубавницу. После једне свађе, он је обори на земљу и стаде ударати по глави петом од ципела док се није онесвестила и док није стао газити по бари крви несрећнице. Затим отиде у оближњу крчму и стане пити. Када се враћао кући, он поведе једнога пријатеља и показавши му лешину своје љубавнице, рече: „Морало је до тога доћи! Сада, шта је ту је!“ На претресу лекарском сведошвом утврђено је да је жртва морала бити ударана врло дуго, можда неколико часова. Убица се правдао љубомором и тврдио је да га је његова љубавница варала и хтела да га остави.

ОПЕТ НИКОЛА МИЛОЈЕВИЋ

Тек што смо спустили завесу на позорници на којој је препредена варалица Никола Милојевић одигравао своје добро смишљене улоге, а он се ево опет појављује у новом комаду

из свог лоповског репертоара, да својом вештином позабави чак и страни свет.

Ко се не би сећао његових чуда што их је по Србији починио? Он је постао познат готово свакоме писменом човеку са својих јединствених лоповлука и обмана. У великом свету тај би зликовац могао ужасних недела починити.

Човек не може довољно да се начуди дрскости и окретности овога препреденога варалице; оно што он чини тако је смишљено и срачунато, тако јединствено, да постаје невероватно. Када је „Полицијски Гласник“ у својим ранијим бројевима саопштио неколико недела његових, многи су изјавили своје чуђење и чак сматрали, да је већином све претерано и удешено како би ствар изгледала што интересантнија. А треба знати да су те легендарне

приче истинити доживљаји, који потпуно илустрију дух и лоповске способности, карактер и живот овога монструма, који је за кратко време починио голмилу злочина и изишао на зао глас. Ми бисмо могли да наставимо причање о њему, јер имамо још неколико интересантних и чудноватих недела, што их је са невероватном мајсторијом починио овај неваљаца, али их ми не износимо пред читаоце и не саопштавамо из простог разлога, да нам се не би пребацило е смо претерани. Али најновији догађаји, у којима Никола Милојевић игра јединствену улогу, извлаче из прашине заборава његову слику — и ми га данас, после извесног времена, понова видимо где се јавља на позорницу са новим, колико чудним толико вештим и смишљеним извођењем својих дрских планова.

Никола Милојевић постаје опет предмет разговора у полицијским круговима, јер је дао нова посла полицији.

Као што је познато, он је у последње време мирно и спокојно проводио своје дане у своме родном месту, Вакупу, у алексиначком округу, одвојен од света где може да чини своје операције; проводио је дане и смишљао непрестано нове дрске и смеле планове; бирао и припремао земљиште и време где ће и кад ће опет да се баци на посао и отпочне серију нових „штиклова.“ После почињених превара, крађа, обмана, фалсификата у разним местима наше краљевине Никола је, у прошлој години, издржао последњу осуду у апсанама Управе града Београда. После тога буде спроведен на једногодишње прогонство у своје родно место, у Вакуп. По себи се разуме да је срески начелник нарочито обраћао пажњу на сваки његов покрет. Два-три месеца Никола је мирно живео у селу, никуда се не удаљујући. Лаковерним сељацима причао је читаве легенде о својим „патриотским“ делима по свету; романтична пуствовства своја зачињавао је „одушевљеним радом за пропаганду“ и измишљеним приповеткама како је био гоњен по Турској, како страда за „праведну ствар,“ како је био у оковима по турским апсанама и томруцима, како је бивао тучен по табанима и стотину других прича које није у стању да измисли никаква приповедачка фантазија. И док су се његова неваљалства поступно заборављала у престоници и местима где их је починио; док је његова слика потпуно ишчезавала ту, дотле је он у свом селу врло вешто смишљеним приповеткама стварао и подизао себи кредит; а лаковерни свет могао је примати све за готову монету. И тако нови догађаји потискују старе, бацају их у забраву и слика Николина готово хтеде са свим да ишчезне са позорнице. У селу су знали за мирнога и повученога Николу, који је много по свету „путовао и страдао“ и сад се смирно, седи код куће и „пише.“ Али он није писао него ковао планове за нове лоповске подвиге. Једнога дана, у новембру месецу, прошле године стиге Управи града Београда један акт.

Једнога дана, управо једне тамне ноћи Никола је „окренуо леђа“ своме селу. Кад је зора зарудела на истоку њега већ није било у Вакупу: Никола Милојевић смислио је шта му ваља радити и умакао. Куда? Где? — то нико није знао казати. „Полицијски Гласник“ је слутно да се он кренуо на нове операције, за то је одмах у 48. броју на стр. 374. донео потерницу са сликом његовом да се у свима крајевима наше отаџбине за времена и за раније обрати пажња. Очекивало се, из дана у дан се очекивало да ће га неки срески начелник спровести у Београд, пошто је Никола опште позната тица. Али он као да је у воду потонуо, као да је умро. Ни трага, ни гласа о њему.

Преко Николе Милојевића пала је са свим копрена заборава — потонуо је, или је, може бити, увидевши да му у Србији нема више могућности за рад, кренуо у други свет и тамо створио ново земљиште за извођење смеоних и дрских покушаја. Дан се низао за даном, а недеља за недељом — и наше власти биле су мирне од овога јединственог варалице, који им је и сувише посла задавао.

— Извесно је у Бугарској или Турској? мислило се у полицијским круговима.

— Или се са свим опоштенио те је негде у Паланци каквој отворио радњу под туђим именом и сад тамо живи од свога рада и зноја, доказивао је други...

— Е то није могуће... њега већ у Србији и деца познају, додаде трећи.

— Чекајте, господо, стрпите се само, ево главе, ако нас једнога дана не изненади абер с које стране... Мене само интересује: какву ће сад операцију да изведе?

Такав се разговор водио у главној полицији пре кратког времена, па се и он заборавио.

Пре неколико дана позове нас писар кривичног одељка...

— Има нова једна интересантна слика за лист, рече он, а има и акт.

— Превара?

— Наравно, али не овде него на страни.

И он показа акт.

— Истражни судија у Госпићу, у Хрватској, ево јавља актом под Бр. 2581, од 25. априла ове године да се у истражном затвору налази једна варалица, рече писар и узе да чита:

„Овде се налази неки доктор Константин Дунђерски, који је, како се издаје, по звању професор на путовању. Под именом тим он је узимао у разним местима и од разних особа новаца и то веће своје па умакао из дотичног места. Да би своје звање и положај свој, веродостојним показао, говорио је да је син богатог Лазе Дунђерског из Баната, да је богат, али путује пешке поради научних студија и то у друштву са осам другова, Енглеза, Француза и Руса који проучавају крајеве и народ у Хрватској и да с њима стоји само у телеграфској преписци. Говори српски, и вели да само из патриотизма говори српски и ако зна девет језика...“

Уз прилог његове фотографије истражни судија моли Управу града Београда да му се јави:

1. да ли се зна, да је поменути „професор“ члан какве тајне лоповске дружине?

2. да ли је кесокрадица и је ли био до сад кажњаван? да није из затвора утекао?

3. зна ли се где му је родно место и чим се занима?“

— Па то је какав тамошњи „мајстор“, одговори један.

— Није, него баш наш...

— Који је? заграјасмо сви.

— Погађајте...

Нико, нико није могао да се присети.

Писар изнесе ову слику а громогласни смех и дивљење завлада у целом друштву.

То као што и читаоци виде, беше Никола Милојевић, препредена варалица, он, главом он, који је толике обмануо, па сад отишао у страну земљу да нове операције изводи.

У једном од идућих бројева описаћемо дела, или управо рећи недела, што их је Никола по Хрватској починио, само чекамо да о тим појединостима добијемо тачан извештај.

УБИЈЕН У ПОТЕРИ

• **Ђорђе Радосављевић**, скитачки Циганин, осуђеник београдског казненог завода. — У 1896 години, ноћу између 13 и 14 априла, убијен је катанац на штали г. Димитрија Благојевића, свештеника из Врела, среза тамнавског, окр. ваљевског, из исте укр. адени су му један коњ и кола. Исте ноћи украђена су са пашафака и два ждребца Трифуну Андрићу, земљод. из села Црвене Јабуре.

Трагањем полицијских власти буде доказано, да је ове крађе извршио стари лопов, овај Циганин Ђорђе, и пошто је био рђавог владања због раније почињених крађа, буде осуђен на 15 година робије у окову.

Кад је пресуда постала извршеном и Ђорђа повели да га спроведу у казни завод, један од сељака дође из средњег места и донесе вест о томе општењеном попу.

— Вала нека га воде, да због да се отуда више и не вратио, — рече попа веснику и оде у цркву да изврши молетствије.

Прошло је од тада скоро две године. На дан 22 априла ове године рано изјутра, комесар топчидерске полиције поднео је Управнику града Београда рапорт ове садржине:

„Јуче у 4 и по часа по подне, побегли су са рада из Топчидера осуђеници: Ђорђе Радосављевић, из Ваљева; Владимир Петровић, из Оплачића и Миладин Јовановић из Алексинца. Осуђенички чувар, Недељко Гавриловић трчао је за бегунцима позивајући их да стану, и кад на две његове опомене они то нису учинили испалио је пушку и осуђеника Ђорђа Радосављевића погодио с десне стране више витих ребара. Од овог поготка, Ђорђе је остао на месту мртав. Његов је леп погребен у осуђеничку капелу, пошто сам претходно извршио полицијски увиђај. Владимир и Миладин који су се поплашили и предали, спроведени су одмах у казамат.“

Погинули је онај исти Ђорђе, што је попа покрао... Дакле, попова се клетва испунила, јер се Ђорђе заиста више неће вратити у село да краде.

УХВАЋЕН

Владимир Гавриловић — Јаковљевић, опасан лопов, који је 6 фебруара тек. год. побегао из притвора Ђуприског прв. суда, и чију смо потерницу донели у 6 броју нашег листа, ноћу између 25 и 26 тек. м-ца ухваћен је у Београду и спроведен ђупр. суду. Њега је познао и привео кварту врачарском г. Миливој Радовановић, практикант Управе гр. Београда. Потрудићемо се, да у идућем броју донесемо слику и што опширније податке о овом по све опасном и препреденом лопову.

Т Р А Ж Е С Е.

Анку Павловић, собарицу, родом из Црне-Горе, тражи нач. окр. топличког актом Бр. 2942. Пронађену треба стражарно спровести помен. начелству, или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 9568.

Леона Русо, кројачког помоћника, родом из Београда, окривљеног због крађе, тражи начелство окр. нишког актом Бр. 8765. Пронађеног треба стражарно спровести помен. начелству, или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 9635.

Илију Јовановића, келнера, окривљеног због крађе, тражи Управа града Београда актом Бр. 8454. Пронађеног треба стражарно спровести поменутој Управи.

Вељко Костић, слуга пекарски код Марије Тешићке у Крагујевцу, покрао је своју газдарицу и утекао. Однео је у

еспапу пекарском: земичке, кифле, погаче, три цака, једну корпу, све у вредности 11 динара. При себи има билет ко му је дат од стране општ. крагујевачке. Родом је из Јагодина има му 27 година, стаса је средњег косе и обрва црних, дуга. — Начелство окр. крагујевачког актом Бр. 5686 тражи га. Акт Упр. гр. Београда Бр. 9303.

Јелицу, жену **Милована Жабарца из Смедерева**, окривљену за крађу, тражи начелник среза јасеничког, окр. поднавског актом Бр. 6523. Јелица има 50 год., високог је стаса црномањаста је. Пронађену треба стражарно спровести поменутом среском начелнику, или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 9935.

Лазара, сина **Марије Варуклић**, удове из Београда, ко је пре годину дана отумарао од куће, тражи Управа гр. Београда актом Бр. 6885. Он има 18 год., средњег је стаса, смеђ косе, очију црних, образа округлих. Пронађеног треба упутити помен. управи.

П О Т Е Р А.

Владимир Тодоровић. — Земунска полиција, актом 11—23. ов. м. јавља, да је Владимир Тодоровић, родом Раче у Србији, тражио и добио дозволу да отвори кројачку радњу у Земуну, па је по извршеној крађи и превари локалном лађом пребегаво у Србију. Он је од неке Петронеле Ерем однео 1 златан сат са ланцем у вредности 90 фор., 1 прстен венчани у вредности 25 фор., 1 златан прстен у вредности 4 фор. и 1 нов црни шешир у вредн. 3 фор., и да је од неколико чиновника из нашег минист. финансија у име капаре за прављење одела измамио 150 динара.

Владимир је жењен, и жена му живи у Вршцу; има брата у Пироту, коме је на 14 дана пре бегства послао нека своја документа.

На молбу земунске полиције, која је и ову доставу послала и фотографију Владимирову, Управа града Београда, наређује потеру за њим, с тим, да о проналаску одмах извести с позивом на Бр. 9790.

Панта Јовановић и син му **Живан**, цигани, родом из Дражња, извршили су опасну крађу Миленку Аћимовићу, земљоделцу из Врчина, и побегли. Начелник среза грочанског актом Бр. 8520, моли све полиц. власти да их живо потраже, и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Они се могу спровести и Управи гр. Београда с позивом на Бр. 9433.

Димитрије Маринковић и **Јања Ђорђевић**, слуге хлебарске, решењем пожаревач. првост. суда Бр. 13435, стављени су под поротни суд и у притвор због опасне крађе, коју су извршили Кузману Стојановићу, хлебару из Вел. Градишта. Први је родом из Лесковца и има 24 год., а други је родом из Властотинаца и има 36 год., средњег је раста, косе и обрва смеђих, очију граорастих, бркова плавих. Не зна се, где се ова два крадљивца сада налазе, па за то помен. суд моли све полиц. власти да их живо потраже, и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Они се могу спровести и Управи гр. Београда с позивом на Бр. 9601.

Мартин — Варлеми Серве, чиновник у трговини Едуарда Блума, у Брислу, проневерио је 1 маја по новом, своје газди 8000 франака у белгијским банкнотама од по 100, 50 и 20 франака, коју му је суму поверио овај, да за рачун куће исплати разна плаћања. Серве је рођен у Вервијеру 8 маја 1881 год. нежењен је, малога стаса, косе затворене смеђе, округлог лица, малих наусница; врло је нервозан, има велике смеђе очи, тремо корача. Серве је утекао у друштву са **Херманом Влоком**, магационаром истог општењеног трговца и са **Хермановом љубазницом Терезом Валгазар**. Херман је био војник у странијој легији, ожењен је, рођен 21 јуна 1869 год. и по свој прилици био је подстрекач да Серве изврши проневеру; висок 1-80 м., плав, врло румених образа, великих плавих бркова, умешног и солидног понашања, лепо говори, дубоко и приметно дихе. Тереза је рођена 6 јуна 1881 године у Брислу, висока 1-55 м., смеђе косе.

Главни комесар бриселске полиције, г. Буржоа, молио је нас да ову потерницу дамо јавности.

На случај проналаска ових бегунаца, треба о томе извести Управу града Београда, или уредништво „Полицијског гласника.“

Милорад Костић, звани „Гормида“, 15. тек. мца у вече, време бденија у капели Свето-савског дома, извукао је из на Стевана Ђорђевића, концесионара општинског новчаник, коме је било 52 дин. Њега је у овој његовој операцији погвага *Тихомир Дукић*, звани „Шубаран“, познати коцкар и ловац, чију смо слику донели у 20. бр. 1897. нашег листа, који је имах на лицу места упућен и од стране кварторћолског стављен под кривичну истрагу и притвор за дело пресретно крађе.

„Гормида“ је површеној крађи побегао и све до данас, и пред најживљег траженије се могао пронаћи у Београду. Доста вероватно, да је „Гормида“ побегао негде у утрашњост, а по свој прилици у округ подрини, камо и фамилије има с тога Управа града Београда моли све полициске власти да га живо потраже, и у случају проналаска њој стражарно спроведу с позивом на акт под Бр. 9867. У том циљу, а и у жељи да би се што пре пронашао, ми му износимо и слику, коју имамо од пре две год., а коју до сада нисмо хтели износити због његове породице.

Године 1895. „Гормида“ је од стране првостепеног суда за град Београд пресудом Бр. 4788, осуђен на шест месеци затвора због опасне крађе, коју је извршио у самој згради Управе града Београда. Тадањем одацији управником Станиславу Јанковићу, разбио је једне ноћи куџер и из истог украо 166 динара у таксеним маркама.

Сем ове осуде „Гормида“ је небројено пута иступно кажњаван због иступних крађа и превара, па је најзад, ево опет, допао под кривичну истрагу, после које ће у казамат.

Живојин Јовановић, бив. контролор дувана у Шапцу, решењем начелника среза поцерског стављен је под кривичну истрагу и у притвор због једног разбојништва. Не зна се, где се Живојин сада налази, па за то поменути срески начелник актом Бр. 14180, моли све полиц. власти да га живо потраже, а у случају проналаска њему стражарно спроведу. Он се може саровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 9657.

Јован Томић и Лазар Ворисављевић, Цигани, који су били под истрагом и у притвору код начелника среза лепеничког због две опасне крађе, ноћу између 22 и 23 тек. мес. побегли су из притвора среског. Јован је родом из Ацибеговаца, среза орашког; има 35 год. средњег је стаса, бркова малих, црних; брија се; у оделу је немачком. Лазар има 36 година, раста је повисоког, сувољав је, црноманасти; има кратке, пуне бркове. За одбеглим крадљивцима наређује се живо трагање. Пронађене треба стражарно спровести помен. ср. началнику с позивом на Бр. 5097, или Управи града Београда на Бр. 9897.

Војислав Сретеновић, слуга механски из Трстеника. 19. ов. м. извршио је опасну крађу своје бив. газди Петру Влатковићу мех. из Параћина, па је негде побегао. Њему је 17 година, стаса је средњег, ђосав; на себи је имао од одела: сукнене чакшире, уску антерију од ђитајке; на ногама носи опанке, а на глави фес, но по некад и шубару. Пронађеног треба стражарно спровести начелству окр. моравског с позивом на Бр. 4647, или Управи града Београда на Бр. 10234.

Милан Ружић, бив. слуга код Милосава Петровића-„Ресавца“, трговца из Свилајнца, 23. тек. м-ца побегао је од свога газде, пошто му је претходно украо: пар чизама, нове сукнене хаљине, више кошуља и пешкира. Милан је родом из Крагујевца; има 23 год., високог је стаса, плав је у опште. Начелство округа моравског актом од 26. тек. м-ца Бр. 4653, моли све полициске власти да Милана живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Пронађени Милан може се спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 10233.

Јелена Радовановић, служавка из Ваљева, 23. ов. м. извршила је крађу драгоцености г. Спасоју Јаковљевићу артиљер. капетану, у вредности 210 динара, па по извршеној крађи побегла. Јелени је 23 год. стаса средњег, у опште црноманасти; у оделу је варошком. Начелство окр. ваљевског актом од 25. ов. м. Бр. 4087, моли све власти да крадљивицу потраже и нађену њему стражарно спроведу. Иста се може спровести и Управи града Београда с позивом на Бр. 10236.

ПОЗИВ НА ПРЕДАЈУ

Илија Петра Ђелића и Иван Петра Шћопуловића, тежаци из Лазнице, на разбојнички начин, оружани, 9. ов. мес. дању напали су на путу између Лазнице и Јасикове у месту званом „Куличича“ на Андрију Ковачевића и његово друштво кантранције из села Врха у срезу студеничком, ове опљачкали па побегли у шуму да продуже зла дела чинити, тако:

11. ов. м. напали су на салаш Јанка Иљенкора теж. из Лазнице, на колеби врата разбили, у намери да убију сина и снаху Јанкову, даље, сутра дан 12. истог месеца, напали су на Тому Ј. Бузеића теж. из Лазнице, код његове колебе у „Липи“ и из пушке га обранили, затим тога истога дана нападну Вијора Бојића, такође из Лазнице, који је био код своје стоке у „Корњету“, тукли га и из пушке гађали у намери да га убију; и 15. ов. м. на путу идући за Брестовачку Бању, у месту „Цигански пут“ пресретну Стевана Милојковића тежака из Изворнице па и њега опљачкају.

Илија је стар 20 година, раста средњег, црноманасти, без браде и бркова, од одела има чакшире и гуњ од црног сукна, полуастроган шубару, на ногама црвене куповне опанке. Од оружја има кратку Пибодијеву пушку, револвер, тесак и две реденице са метцима.

Ивану је 20 година, раста високог, плав, очију граорастих, без браде и бркова; од одела има чакшире и гуњче од црног сукна, на глави полуастроган шубару и на ногама просте влашке опанке; од оружја има, Пибодијеву пушку, један пиштољ и једну реденицу преко прсију са метцима.

На основу чл. 2. зак. о хватању и утамањивању хајдука, начелство окр. пожаревачког, решењем од 24. Априла 1899 год. Бр. 6694., позива напред именоване, да се у року од 15 дана пријаве најближој државној полицијској власти, што ако не учине биће по истеку тога рока оглашени за хајдуке.

ЛИЧНИ ОДНОСИ ПОЛИЦ. ЧИНОВНИКА

У пратњи Његовог Величанства Краља Александра I и Његовог Величанства Краља Милана, отпутовали су 27 ов. м., министар унутрашњих дела г. Јеврем Андоновић, са секретаром г. Живојином Протићем.

У времену између прошлог и овог броја долазили су у престоницу: г.г. Ђорђе А. Петровић, начелник окр. моравског; Андра Грујић, начелник окр. пиротског; Божа Маршићанин, начелник окр. подунавског; Љуба Каменчић, начелник окр. врањског; Тодор Станковић, начелник окр. нишког и Мијанло Петровић, начел. среза гружанског. Г. Тодор Станковић, поред аудијенције код Њихових Величанстава, имао је част бити позван и на доручак у двору 26. ов. месеца.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Нашем експедитору предали смо списак наших повереника, којима смо обећали прошлогодишње компете. Пошто је око половине примерака експедирао, затурио је некако спискове, и сад не зна коме је послао а коме још није. Зато молимо све оне који још нису примили обећане компете, да се за исте што пре јаве уредништву.